

Den utvidede utenrikskomite
møte mandag d. 16. april 1934 kl. 9.

En deputasjon, bestående av skipper Severin Roald og skipper Davik, Ålesund, hadde foretrede for komiteen.

Tilstede var forøvrig stats- og utenriksminister Mowinckel, utenriksråd Esmarch samt fiskeridirektør Asserson.

Formannen (Hambro): Der er kommet følgende skrivelse fra Ålesunds Skipperforening:

«Nærværende forening tillater sig i ærbødighet å henstille, at der straks optaes forhandlinger med Danmark om åpning av 3 havner på Vestgrønland for norsk fiskeribedrift.

Når man tiltrods for det som er hendt i Grønlandssaken og dommen i Haag våger å komme med nærværende henstilling, skjer det på grunnlag av at det er nærværende forening som oprinnelig har foranlediget at Grønlandssaken er reist allerede i 1921, og foreningens standpunkt i saken er den samme nu, som den var allerede i 1924. Man tillater sig i den anledning å henvise til vedlagte brev av 13. jan. 1924 til Den Norske Regjering, hvori foreningens stilling i saken er presisert: ennvidere til den av foreningens utsendte komites forhandlinger med Grønlandsdelegasjonen av 1924, hvorom der foreligger stenografisk referat i Det Kgl. Utenriksdepartement. Man er av den formening, at næringsinteressene, som foreningen jo er spesiell representant for, ikke er kommet så sterkt frem under saken, som de burde ha vært, men på et vis er druknet i den nasjonale bølge. På den annen side har jo også foreningen forstått verdien av den nasjonale samling, som saken har gitt foranledning til, og har derfor funnet det meget vanskelig å ta affære midt under striden, så meget mere som man var helt ukjent med forhandlingenes gang. Riktignok blev der fra foreningens side gjort underhåndshenvendelser til Oslo i sakens anledning, men å optre offentlig har man som nevnt ikke funnet å burde gjøre.

Når man imidlertid våger å fremkomme med nærværende, tiltrods for det betenkelige og vanskelige i, på det nuværende tidspunkt, å komme tilbake til spørsmålet om optagelse av forhandlingene med Danmark, er det fordi de vanskeligheter som vår fiskeribedrift arbeider under, tvinger oss til å søke utvidet de muligheter for vår fiskeribedrift som foreligger i Nordishavet, som jo har vært et naturlig og før krigen forholdsvis lett tilgjengelig felt for alle nye tiltak i norsk fiskeribedrift og fangstnæring. Vi henviser i så henseende til selfangsten i Kvitesjøen langs hele Østgrønland, sildefisket og torskefisket ved Island og kveitefisket i Davisstredet.

Som man kjenner til, er den norske fiskeribedrift praktisk talt helt basert på småfolks tiltak, i motsetning til utlandets fiskeribedrift, hvor betydelig kapital settes inn. Det er vel også dette, som har gjort at norsk fisk produseres billigere enn andre lands, og derfor, tiltrods for restriksjoner, konkurranse og tollmurer, har kunnet holdes oppe.

Ved den danske lukning av Vestgrønland, kan kveitefangstene der borte ikke tilgodegjøres på annen måte enn ved de store og kostbare ekspedisjoner, som fryser kveiten ombord, og som kan holde sjøen i månedsvis. Rigtignok er det så at de store kveiteekspedisjoner kun bemannes av norske fiskere, som rekrutteres av kystbefolkningen fra Troms til Statt, som utvilsomt er de best skikkede til å utnytte fisket der, fordi forholdene ikke er så helt avvikende fra forholdene ved vår kyst. I denne forbindelse kan det være av interesse å nevne, at et av de store engelske fiskefartøier ifjor forsøkte å anvende kanadiske fiskere på et av sine skib, formentlig av nasjonale hensyn, og hensyn til tollen på fisken i England. Efter ganske kort tid måtte disse fiskere settes på land og ombyttes med norske, som blev sendt over til Grønland. Det er imidlertid, efter vårt skjønn, av den største betydning at ikke hele vår fiskeribefolkning går over til å bli lønnede folk under utenlandsk ledelse og utenlandsk kapital, men at man fortsetter å underbygge den sunde utvikling, som man har hatt her i landet, ved at enhver dyktig mann kan bli skipper på eget fartøi.

Rent bortsett herfra, anser man det imidlertid påtrengende nødvendig, som ovenfor nevnt, at vår fiskeribedrift skaffes albuerum. Vi har en prektig fiskeflåte av motorbåter, som for en stor dels vedkommende meget vanskelig finner lønnende employ i tiden mai-september. Grunnene hertil er mange, vesentligst fordi fiskebankene, som disse båter har baseret sitt fiske på, er så sterkt utnyttet, at de ikke skaffer lønnende fiske, og nu efterhvert blir mere og mere skrappt av de utenlandske trålere.

En stor del av våre fiskedampere søker sin næring ved Island på torskefiske om våren og på sildefiske om høsten. Sildefisket på Island blev startet av nordmennene, men efterhvert har islendingene selv lært å fiske sild, svenskene og finnene er kommet til, og konkurransen på markedet er blitt så stor, at sildefisket der i flere år, bortsett fra ifjor, stort sett kun har bragt tap. Kunde man derfor finne felter, hvor disse fartøier kunne employeres i denne tid fra mai til september, vilde et stort slag være vunnet for fiskerinæringen.

Disse felter har man på Vestgrønland i Davisstredet. Som tidligere nevnt, driver store

ekspedisjoner, engelske og norske, kveitefiske på disse banker. Kveiten fryses ombord i store dampbåter på op til 10.000 tonn. Det fisket som imidlertid etter vårt skjønn vilde være mest verdifullt for oss etter forholdene, er torskefisket. I dette deltar for øieblikket kanadiere, portugisere, franskmenn, engelskmenn og færøværingene. Franskmennene driver sitt fiske på Store Hellefiske bank og Lille Hellefiske bank, hovedsakelig som juksefiske og linefiske. Der driver også endel franske trålere, men feltet for tråling er nokså begrenset. Færøværingene som driver juksefiske, fisker langs kysten opover til Holstenborg. Fisket foregår fra 15-60 kv.mil av land.

Kystfisket har man selvsagt ikke prøvet, men det er utvilsomt, at der er store mengder fisk til sine tider. Torskefisket foregår på Fredrikshåps bank, Denas bank, Fyllas bank, Lille Hellefiske bank og Store Hellefiske bank. De fartøier, som driver fiske der, bortsett fra de store kveiteekspedisjoner og endel engelske store linefiskere eller trålere, salter torsken ombord. Det er alle større fartøier, som, såvidt man forstår, kun er beregnet på dette fisket. Vår fiskeflåte består som nevnt av mindre dampskibe og motorbåter med en forholdsvis sterkt begrenset aksjonsradius, og hvis drift på disse banker derfor nødvendiggjør depoter iland.

Det første fartøi, som drev fiske på disse kanter, var m/s. «Faustina» av Aalesund i 1924. De veldige torskemasser var året i forveien konstatert av hvalfangerskipperne Johan Olsen og Abrahamsen. Eftersom de andre nasjoners fiskere fikk rede på feltene, er flere og flere kommet til. Vi har for øieblikket ikke kjennskap til hvor mange det er som driver, men det er ikke få. Skulde vi delta i fisket på samme vis, måtte vår fiskeribedrift omlegges, og en kombinasjon med vårt hjemmefiske her, sildefisket og torskefisket, vilde bli meget vanskelig.

På den annen side vilde man, etter vårt skjønn, hvis man kunde få passende havner på Vestgrønland som utgangspunkt, drive et særdeles lønnende torskefiske med salting på depotskib iland. Man er av den formening, at en stor del av våre motorbåter fra 40 fots lengde og opover, vilde komme til å delta i dette fisket i det nevnte tidsrum fra mai til september. Ifjor deltok endel motorfartøier fra Norge i kveitefiske sammen med d/s. «Korsvik», og foruten disse kjenner man til at der i år vil bli utrustet iallfall et fartøi, en jakt, som vil drive torskefiske og salte ombord.

Dette er imidlertid kun spredte tiltak. En inngripende og verdifull omlegging av vår norske fiskeribedrift med motorbåter, vil først kunne skje, når man får de nevnte havner iland, hvorfra fisket kan drives. Det heldigste vilde selvsagt være, om man fikk

tillatelse til å bygge salterier og oplagshus iland, men dette er ikke for vår del helt avgjørende.

Man mener at der som minimum bør kunne opnåes følgende:

1) Minst 3 gode havner, 1 på omkr. 61° N., 1 på omkr. 64° N. og 1 på omkr. 66° N.

2) Som for oss skikkede havner, tør vi nevne Arsuk eller Ivigtut, Færingerhavn i Gredefjorden, og en havn ved Gamle Sukkertoppen. Men hvis danskene av en eller annen grunn finner det uheldig at vi får opholde oss i disse havner, må det under enhver omstendighet være en isfri havn med god ankerbunn, passelig dybde og forholdsvis lett tilgjengelig for fiskerne til beseiling.

3) At man i disse havner får adgang til å legge depotskib med kull, olje, salt m.v., tillatelse til salting ombord på disse fartøier, tillatelse til å fylle vann fra land, såvel til drikkevann som til kjelevann, og tillatelse til om nødvendig å la små fiskefartøi legges i sikkert oplag i havnen om vinteren. I den sistnevnte hensikt må man i tilfelle hvis det skulde finnes nødvendig, få anledning til å anlegge små ophalingsbeddinger for småfartøier. Forøvrig er man selvfølgelig forberedt på nøie å måtte overholde de danske bestemmelser om å holde sig klar grønlenderne, og i enhver henseende rette sig efter de forordninger, som danskene måtte finne påkrevet.

Disse krav anser vi som minimumskrav, slik at hvis man ikke har utsikt til å opnå dette, bør hele saken stilles i bero, og våre bestrebelse gå ut på å gjøre vårt til at Vest-grønland kan bli åpnet for alle nasjoner. Det vilde selvsagt være av stor betydning om man også kunde opnå rett til anlegg av stasjoner på land, salterier, kulldepot m.v., men dette anser vi ikke så nødvendig, at man bør gjøre hele aksjonen avhengig av et sådant krav.

Til nærmere understrekning av nærværende henstilling, vilde vi sette stor pris på om et par utsendinger fra nærværende forening kunde få foretrede for Den ærede Utenrikskomite en av de nærmeste dager. Vi har også håp om at Fiskeridirektøren eventuelt vil være med i et sådant foretrede.

Vi tør meddele at likelydende skrivelse er sendt Det Kgl. Utenriksdepartement.

I ærbødighet

for AALESUNDS SKIPPERFORENING

O. Blankholm.»

Formannen: I tilslutning til denne skrivelse er det da at herrene kommer her, og vi vil alle sette pris på å få høre de faktiske og praktiske erfaringer og opplysninger som skipperne kan gi, de erfaringer de har hatt under de siste års fiske og de opplysninger som de forøvrig mener kan være av interesse.

Roald: Jeg vil først på Ålesund Skipperforenings vegne få lov å takke formannen og den samlede utenrikskomite fordi vi har fått lov å møte her og fremsette vårt syn på denne sak.

Jeg vil med engang understreke at Ålesund Skipperforening er en upolitisk forening. Vi beskjeftiger oss kun med de saker som vedkommer vår næring. Foreningens medlemmer består av skippere som driver i Norskehavet, i Kvitehavet, kort sagt rundt der som fiske og fangst foregår fra vår kyst. Og det er da ganske naturlig at vi er ingen politikere, og vi setter politikk helt ut av foreningens virke og at vi kun ser på næringen som sådan. Når vi da kommer med våre krav, må man derfor bedømme dem ut fra det synspunkt at det er kun næringen vi fremhever, og om man synes vi kommer med store krav ofte, får man bedømme dem derefter.

Når formannen spurte om opplysninger angående forholdene der oppe, så ligger begge vi som er her, midt oppe i dette. Vi har i et trekk drevet på Vest-Grønland. Jeg har drevet som fører av Korsvik, som leder av den kveiteekspedisjon som er hjemmehørende her i Oslo. Og Nils Davik fører motorbåt som er tilknyttet vår ekspedisjon der oppe.

Når vi tenker på Vest-Grønland - jeg har tillatt mig å ta med et kart her - så er det naturlig av vi først kommer inn på bankene og hvorledes de ligger. Fiskebankene på Vest-Grønland strekker sig fra Assuk-fjorden i syd og til Disko i nord. Det er en avstand på 500 kvartmil. Det vil si når jeg tar med de fiskebankene som er kjent og de bankene som vi selv har drevet på, er det altså en avstand på 500 kvartmil. Man vil da se at det er meget å ta av, og man behøver ikke som vi skippere sier, å trakke hverandre på tårne. Bankene består, som nevnt i vår skrivelse, av Fredrikshåps bank, Denas bank, som er nokså små, Fyllas bank, Lille Hellefiske og Store Hellefiske, som har veldig utstrekning. Disse banker er grunne oppe på midten, skråner så jevnt fra 30 til 100 favner med svak skråning, når man kommer utover 100 til 200 favner, er det litt brattere, og fra 200 til 500 går det så å si rett ned. Når kveiten kommer op fra dypet og op under disse banker, stopper den der ute ved denne kanten, idet vi vet at trykket gjør at den ikke kan gå så høit op med engang. Og da er det kveiteekspedisjonene ligger på utsiden av disse banker og tar kveiten efter hvert som den kommer stikkende op for å gå innover bankene. Det er i begynnelsen av sesongen, man begynner her nede, og kveiten følger bankene opover og går som regel tilbake i det såkalte landdyp. Det er nemlig et dyp mellom bankene og land, hvor den går tilbake

om høsten. Dette var for kveitens vedkommende. - Torsken kommer litt senere og trekker sig også innover mot land. De som driver dette kveitefiske, er som før nevnt, kun store ekspedisjoner. For å drive sådant fiske må de utrustes med kostbare apparater. Kveiten må fryses, det må frysetanker til, der er kjølerum, kostbare anlegg som kun kan praktiseres av de store ekspedisjoner. Derfor er kveitefiske et fiske som kun kapitalsterke firmaer kan drive. Vi fikk med Korsvik Oslo-folk interessert for dette, sådan at vi kom ut dit og fikk forsøke kveiten i konkurranse med engelskmennene, som har rådet der før.

Formannen: Hvor stor er Korsvik?

Roald: Den er på 1600 tonn, og laster 530 tonn frossen kveite. Kveiten er i fersk tilstand, som man vet, bevegelig, men når den blir frossen, blir den stiv som en pinne. Derfor tar den mere plass. Siden formannen berørte Korsvik, kan jeg kort nevne litt om den. Vi fisket med 6 dorrier, som vi har på moderskipet, og dessuten har vi 2 motorbåter, som følger med og fisker særskilt. Disse leverer sin fangst. Jeg har tillatt mig å ta noen bilder med. (Her ser vi Korsvik, og her ser vi motorbåtene som følger med ekspedisjonen, og her ser vi de dorriene). De er utstyrt med 14 hestekrefters motor og kan gjøre op til 7 mils fart bemannet med 3 mann.

Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Har dorryene motor også?

Roald: Ja. De fisker efter andelssystemet. Det er en dorrybas og 4 mann på en sådan dorry. 3 mann er ombord og agner, og dorrybasen og 2 mann er ute og fisker. Det blir satt en pris på fisken, og så tar de sin part. Normalt fisker en sådan dorry 60 tonn, og det vil bli et utbytte på vedkommende notbas på 1800 kroner og på folkene ca. 1300-1400 kroner.

Formannen: Hvor lang er sesjonen?

Roald: Vi går som regel ut 1. mai og kommer tilbake 20. september; det er knapt 5 måneder fra vi går til vi kommer igjen. Men så går det lang tid på veien; vi bruker 14 dager bort og 14 dager hjem, så vi regner ca. 1 måned på seilassen frem og tilbake.

Formannen: Hvordan er utbyttet av Korsvik-ekspedisjonen?

Roald: Det første år hadde vi jo endel uhell og vanskeligheter, så da hadde vi ikke full last. De siste to år har vi hatt full last, og efter regnskapet ifjor hadde vi ca. 100 000 kroner i bruttofortjeneste, men så går tollen fra og forskjellig annet, så vi antagelig har hatt ca. 50 000

kroner netto. Med den slags ekspedisjoner er der så mange utgifter, og den gang vi startet, hadde vi jo lite å regne på. Men utbyttet har vært tilfredsstillende.

Formannen: Når De sier at utbyttet har vært 50 000 kroner, så er altså det utover de loddparter som mannskapet får?

Roald: Ja, det er driftsresultatet for selskapet.

Anderssen-Rysst: Hva er loddene?

Roald: De er fra 1400 til 1800 kroner, altså på fiskerne. De fisker på part. Forholdet har vært at vi har hatt 30 fiskere, men for å få denne fisken stelt, må vi ha 60 mann til ombord, så De forstår at der er store utgifter på det. Fisken kommer levende ombord, den går i fryseriet og fryses, den tas fra fryseriet og glaseres, den går fra glaseringsrummet og stues i oplagsbingene, pakkes i pergamentpapir - vokspergament - for å kunne holde sig, og når den da kommer i disse kjølerummene med $\pm$ 23 grader, påstås det av fagfolk, at den skal kunne holde sig i årevis.

Formannen: Den samlede styrke De har er altså omtrent 60 + 30?

Roald: 60 + 30, ja, så De forstår der er store omkostninger med den slags. - Det som har interesse for selve næringen her, det er *torskefisket*, idet det kan utnyttes av den vanlige fisker, og det kan utnyttes med det materiell vi har. Disse motorbåtene, som De så billede av her, de kunde ikke gå på Grønland uten at de hadde Korsvik som moderskib. De får olje og ferskvann, og proviant tildels, hos oss når de trenger. Det er den vanskelighet at vi må borde i åpen sjø og må greie oss selv.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Hvor mange motorbåter har De?

Roald: 2 motorbåter.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Og hvor mange doryer er det ombord?

Roald: 6 doryer. - Når vi regner med alle de motorbåtene som nu ligger hjemme og som ikke kan drive sin næring, mener vi at skal vi nytte det slik at det kan bli av almen interesse for vår fiskerflåte, så må disse båtene ha basis iland, idet det er et fåtall som kan plaseres ved ekspedisjonene. Da kunde denne fangst bli almindelig, så alle kunde få delta. Vi ser jo at færingene driver med fordel ved Grønland, og det kommer av at de kan drive med

disse smakkene sine, for de har fått en havn, - og nu ser jeg av en notis i Sjøfartstidende at færingene også har fått en ny havn lenger nord.

Anderssen-Rysst: Hvor ligger Færingehavn?

Roald: Færingehavn ligger her (viser på kartet), og nu har de fått en havn her nordenfor Sukkertoppen.

Formannen: Hvordan driver færingene? Er det vesentlig kveite, eller er det torsk?

Roald: De driver bare torskefiske.

Formannen: Er det torskefisket lønnende? I gamle dager gikk der sagn om at torsken deroppe var så svær at man fikk ikke marked for den. Danskene skrev at alle overåringene søkte derop for å dø; de fikk torsk på mellom 2 og 3 meter, og den var så grov at de fikk ikke skikkelig pris for den. Kanskje det er blitt litt uttynnet nu?

Roald: Ja, det viser sig at nu er jo lagrene tomme for saltfisk, og saltfisk og klippfisk, all saltet torsk, er jo den som er lettest omsettelig, og som det blir omsatt mest av her i landet. Ved å få en basis iland mente vi altså at disse båtene kunde komme med. Da kunde man, som nevnt i vår skrivelse, få lov til å komme inn med lastebåter og ha disse båter som depotskib. Vi har nok av dem som ligger langs vår kyst desverre. Jeg går ut fra at torsken ikke skulde være vanskelig å få, og det er jo det med torsken at den kan saltes ombord, - man kan ta en hvilken som helst lastebåt - som selvfølgelig må passe til det -, og da kan man salte torsken i rummet uten nogen forutgående bearbeidelse av disse rum, slik som man må gjøre ved kveitefisket; der må man isolere rummene med 20 cm. isolasjon på sidene og i bunnen og i toppen for at dette rummet skal holde kulden inne. Når det gjelder torsken derimot kan man ta hvilken som helst båt praktisk talt, og salt og olje og de fornødenheter som disse fiskebåtene må ha, kan de ha ombord, og båten går ut og fisker ca. 20 tonn, la oss si, og man salter fisken og lar den gå i lastebåten, og når lastebåten er full, går den hjem med lasten -

Formannen: Og en ny lastebåt kommer til?

Roald: Så kommer en ny til og løser av. På den måten behøver man ikke nogen basis med hus og brygge på land, for fisken må jo lastes ombord for å føres til Grønland allikevel, og så sparer man omkostningene dertil. Og så er det en annen ting, og det er at fisken oppe på disse store bankene står ikke akkurat på en plass, den trekker opover. I begynnelsen av sesongen kan man få den hernede, og i slutten

av sesongen får man den heroppe med kysten. Derfor er det en fordel å ha dette depotskip som kan følge med flåten opover etterhvert som fisken trekker opover bankene.

Formannen: Har De inntrykk av at torskebestanden er nokså stor?

Roald: Ja, det har jeg et bestemt inntrykk av. Etter hvad jeg ser av avisene har fiskerne de siste år dekket sitt behov deroppe, og det er jo et bevis for at det er fisk nok. Jeg kunde selvfølgelig fortelle eksempler på hvor stor fiskerikdommen er, men det vil jeg ikke gjøre, man vil tro det er overdrivelser. Jeg kan bare kort og godt si at jeg vet det er fisk nok tilstede til en lønnende drift.

Formannen: Fører det franske fiske deroppe til en mindre tilførsel av franske trålere utenfor vår Finmarkskyst?

Roald: Det tør jeg ikke si. Feltene på Grønland har også den fordel at trålingen der er meget begrenset, bunnen er så ujevn og hakket. Det er bare på et sted på Grønlandsbankene jeg har sett franske trålere, nemlig like utenfor Umanak nordenfor Storfjorden.

Formannen: Driver franskmennene der med garn eller snurpenot?

Roald: De driver line- og juksefiske. Bankene deroppe er ganske grunne, så det er lettvent.

Formannen: Hvordan har de danske myndigheter forholdt sig til dere når dere har været deroppe, - har De været i kontakt med de danske opsynsskip? Den banken der er formodentlig opkalt efter det beryktede opsynsskip «Fylla».

Roald: Det første år hadde vi ikke forbindelse med land, men ifjor var vi uheldig og måtte iland to ganger. Første gang brakk rorledningen, det var på et nokså kjedelig sted, rett over kabelarskiven, og når vi skulde reparere den måtte vi absolutt iland for å få det gjort. Jeg sendte telegram til landshøvdingen i Godthaab, forklarte grunnen til at vi måtte søke havn, og bad om lov til det. Jeg fikk et meget elskverdig svar telegrafisk: «Vi råder over små hjelpemidler, men det vi har står til Deres disposisjon.» Vi kom inn om natten og landshøvdingen sendte sysselmannen ombord med beskjed om at han skulde være oss behjelpelig, om det var noget vi vilde ha, skulde han stå til tjeneste. Vi blev kort sagt meget elskverdig behandlet. Senere i sesongen måtte vi også iland. Vår kullbåt som vi skulde hatt den 10. juni, var 20 dager forsinket. Den kom fra Norge og lå ute i Atlanteren og stampet i motsjø og kunde ikke komme nogen vei. Vi telegraferte til sysselmannen og sa at vi måtte iland.

Han var også meget elskverdig og telegraferte tilbake, idet han samtidig telegraferte instruksjoner om hvorledes jeg skulde besegle havnen. Det var et meget elskverdig trekk som jeg takket for da vi kom tilland, hvilket han satte stor pris på. På kartet er Godthaab bare getenget ved en sort prikk, der finnes ikke noget kart over havnen. Landshøvdingen sa i sitt telegram at vi skulde ha merkene i havnen over ett, og at vi skulde gå inn i det nordre løp. Etter det kunde jeg ganske trygt gå inn i havnen. Den er så smal at man må ha det ene merke over det annet for å komme inn. Da vi kom inn takket jeg ham for at han hadde været så omtenkso, og han svarte at det var ham en fornøielse, for de nordmenn som kommer inn i havnen har jeg alldrig hatt noget kluss med, sa han, men andre nasjoner har det været værre med. Stort sett må vi si at den behandling vi har fått av danskene, har været meget elskverdig. Til gjengjeld har selvfølgelig også vi forsøkt å opføre oss ordentlig. Jeg fikk anmodning fra landshøvdingen om jeg kunde sende ham noen isobservasjoner fra Davies Street. Ved slutten av sesongen ligger vi nede ved New Foundland, og det er et punkt her oppe som det danske meteorologiske institutt ikke har nogen observasjoner over. Jeg sendte våre observasjoner til ham, og som takk for det fikk vi publikasjoner angående isforholdene for 4 år, som herrene vil forstå er av uvurderlig nytte for oss som seiler der. Der har vi opgave over hvordan isforholdene har artet sig like siden 1931, vi ser hvorledes isen kommer på de forskjellige årstider, og hvor den går.

Formannen: Har De nogen personlig formening om hvor stor fiskeflåte man eventuelt kunde beskjeftige der oppe?

Roald: Noget tall kan jeg selvfølgelig ikke nevne, men jeg tror at vi hvis vi får åpen havn der, vil kunne avlaste en betydelig del av vår flåte, slik at det blir mere plass for dem som er igjen hjemme. Bankene her blir jo så skrapet, ikke bare av våre egne men også av utenlandske trålere. Den dag jeg reiste fra Aalesund var det 10 svenske og likeså mange engelske trålere som lå der, og som tråler ute på bankene. Selv svenskene kommer nu og skraper der, hvor det så å si er skrapet før.

Formannen: Fiskeridirektøren vil uttale noget om hvilken betydning han mener det kunde ha for vårt fiske at vi fikk bragt i ordnede forhold fangsten på Grønland.

Fiskeridirektør Asserson: Vår fiskeflåte er avpasset efter forholdene på kysten, og det eiendommelige er at fisket hovedsakelig drives som linefiske, når det gjelder torsk, og de er helt fremmede for det moderne trålerfiske. Det er idag et viktig spørsmål hvordan trålerfisket vil bli for fremtidens fiske. Våre folk er ikke istand til å ta op de fangster som trålerne kan, og vi er derfor ikke istand til å

utnytte fiskemassene i Nordhavet, særlig i Barentshavet. Vi har våre hovedfelter på kysten og også på Island, hvor man fisker torsk. Det er vistnok så at der bringes på land veldige torskemasser nu og at den er billig. Klippfisk er en billig vare - forholdsvis - fordi de store torskemasser som Island tar og meget av det som kommer fra Barentshavet med engelske og tyske trålere går til klippfisk, og vi må være forberedt på å arbeide billig. Men jeg mener at hvis vi får virke vil vi kunne skaffe et absolutt førsteklasses produkt og vil kunne greie oss i konkurransen. Det viser sig at den fisk som nordmennene bringer fra Island er en absolutt førsteklasses vare, fordi det er en levende fisk så å si, som blir saltet og gir et overlegent produkt. Hvis vi kunde få åpnet Vestgrønland, tror jeg at en ganske betydelig flåte vilde bli beskjeftiget der. Det er også mulig at man kunde legge sig efter kveitefiske og at man med de korte distanser vilde kunde bringe kveiten i land, hvis man fikk anledning til å fryse den der, slik at man kunde drive både kveitefiske og torskefiske under Grønland med basis i land. Allerede i 1924 var det en ikke så liten flåte, jeg tror det var mellom 20 og 30 fartøier derborte, og de vilde sikkert ha fortsatt, hvis ikke markedet var blitt så trykket dengang. Det blev likesom et lønnsomhets spørsmål, fordi man hadde forholdsvis små fartøier og skulde gå hjem med en liten fangst. Da skulde det ikke så meget til før man kom under lønnsomhetspunktet og måtte slutte. Ved å kunne fiske med basis på Grønland vilde man kunne bringe på land et langt større kvantum, og derved skulde man kunne skape lønnsomhet.

Formannen: Får jeg lov å spørre fiskeridirektøren om det kunde tenkes å ha nogen innflytelse på våre hjemlige fiskeriers lønnsomhetslinje at man fikk et stort fiske på Vestgrønland. Vilde det trykke eller vanskeliggjøre - efter Deres mening - forholdene for vår kystbefolkning, særlig i de tre nordlige fylker, under deres drift deroppe, eller vilde det ikke influere på de markeder de ellers har?

Fiskeridirektøren: Dertil må man svare at en tilførsel til Norge av et større kvantum - si en 20-30-40.000 ton fisk - selvfølgelig vil bety et øket kvantum fra norsk side, og det vil nok kunne sies at en slik forøkelse av kvantumet vil også trykke prisene. På den annen side tror jeg at hvis ikke vi tar den fisk vil vi skaffe lønnsomhet for trålerfiskernes overproduksjon, og de vil konsolidere sin klippfiskproduksjon. Jeg mener derfor at vi vanskelig kan si at av hensyn til det kvantum torsk som idag bringes iland skal Norge undlate å fiske mere torsk. Vi får fortsette med det og forsøke å slå ut andre som har kastet sig inn i torskefisket efter oss.

Formannen: Jeg spør fordi det ganske naturlig for både regjeringen og Stortingets myndigheter, i en tid hvor vi kjemper på hårde livet for å bevare våre markeder, vil spille

en ikke liten rolle også hvilke utsikter vi har til å få avsatt fisken. Jeg vil da også gjerne vite hvorledes Englandsavtalen berører dette. Jeg var noget usikker om hvorledes der forholdes med den pelagiske fisk, fisk som blir tatt eventuelt av norske fiskere utenfor Vestgrønland. Vil den, når den kommer på det engelske marked, gå til fradrag i den kvote som man har for Norge ellers? Vil den bli betraktet som norsk fisk eller som internasjonalt opfisket fisk, som ikke møter restriksjoner? Ikke minst for fiskerne, som skal selge fisken, spiller det en stor rolle.

Fiskeridirektøren: Den fisk som blir bragt i land av skib med norsk flagg blir betraktet som norsk, hvor den enn er fanget. Med hensyn til «Korsvik» f.eks. har vi tillatt utført til England resten av lasten, 200 tonn, som nu ligger i Grimsby. Med hensyn til saltet fisk har vi forbudt utførsel til England av de 125 tonn som er gjennomsnittseksporten i de siste 3 år, idet vi har sagt at saltfisk kan vi like så godt tilvirke selv og sende den på markedet som klippfisk. Under disse omstendigheter, når vår kvote også skal omfatte saltfisk, kan vi selv lage klippfisk av saltfisken og bringe den på markedet istedenfor å la den engelske kvotefisk konkurrere med oss.

Hambro: Fiskeridirektøren brukte uttrykket trålnernes overproduksjon. I selve ordet ligger vel også en fornemmelse av at eksportmulighetene er innsnevret og begrenset.

Fiskeridirektør Asserson: Ja, det kan man nok si, men når jeg taler om overproduksjon i forbindelse med trålfiske så er det fordi trålnernes fangst egentlig er bestemt på forbruk i fersk tilstand. Imidlertid er det særlig i sesongene slik - det er jo en torskesesong både i Barenshavet utenfor den norske kyst og under Island om våren - at der bringes på land så store masser at ferskfiskforretningen ikke kan avta den. Når prisen faller til et bestemt lavmål blir den overtatt av salteriene og delvis også av guanofabrikkene, som deler fisken med ferskfiskforretningen. Man skjærer ut en liten filé av en stor fisk og så selger man den lille filé som fersk fisk og tar resten av fisken og lar det gå i fiskemelproduksjonen. Det forutsetter priser som er så lave, at de ligger under de priser som man betaler for fisken her i Norge. Derfor har vi en slem konkurrent i trålfiskerne, når det gjelder vår klippfisk, som vi må trekkes med.

Hambro: Fiskeridirektøren mener altså, at det er til beskyttelse av oss selv å få forhindret at der blir en stadig stigende produksjon, som vi ikke har andel i. Vil det være i høi grad ønskelig, kanskje enda nødvendig at vi søker å få åpnet fangstfeltene på Vest-Grønland mer?

Fiskeridirektøren: Ja, jeg tror at vi her skal delta mer i en offensiv enn å stille oss på en defensiv linje og forsøke å bringe vårt kvantum så lavt ned at det skulde bli ekstra lønnsomt, for det blir ikke lønnsomt så lenge der ligger trålere som selger sin fisk til priser ned mot guanonivået. Da gjelder det heller å være med i en stor produksjon og holde det gående, enn å trekke oss tilbake.

Hambro: Jeg vet ikke om hr. Davik har noget han vilde tilføie eller fortelle om erfaringene der oppe om hvorledes utsiktene er for disse våre motorbåter. Er de så sjøgående at de kan holde sig der i en lengere sesong uten en rimelig adgang til land? Er det hårdere fangstvilkår der enn det er i Norskehavet og i Barenshavet?

Davik: Jeg får takke for at jeg får lov å møte her. - Min skute er på 50 tonn. -

Anderssen-Rysst: Kan De gå over Atlanteren med disse 50 tonn?

Davik: Ja, min mening er at man kan også gå der med mindre båter, i ialfall den tid av året vi går. Jeg har vært med «Korsvik», og turene frem og tilbake var slik at vi ikke hadde nogen nød. Vi har gått der alle veier uten å ha nogen nød for å komme frem. - Jeg har nu praktisert hjemme siden jeg var 15-16 år og hatt båt siden jeg var 20 og jeg er nu 45 år, og jeg har faret over bankene på norskekysten fra Shetland til Færøiene og Island og helt op til Spitsbergen, og jeg er kommet til at især norskekysten er så uttømt for fisk den tid som det er snakk om at vi kunde drive der borte, at det er vanskelig for så å si umulig å få litt fangst. Derimot på disse banker som det nu er snakk om, og som vi av erfaring er kommet til at der burde gjøres noget for å få adgang til å utnytte, er der som hr. Roald før har sagt, rikdommer slik at jeg tror, at hvis vi fiskere kunde nå inn der vilde vi i ethvert fall greie oss selv og kunde gjøre rett for oss og stå på egne ben og ha egne skuter - især hvis vi kunde få agn der, havnene åpnet der, og hvis vi kunde få helst flytende salterier, så vi fikk legge i land og fikk saltet fisken selv i våre egne båter og losse over til disse båter. På samme tid måtte det naturligvis også være slik av hensyn til den kveite som man får - for man får som regel også kveite på en torskeline - at man måtte ha fryserier med disse depotskib så vi fikk agn, og at vi kunde levere den kveite vi fikk til fryseriene med det samme. På den måte kunde vi tjene to veier, for det første på torsken og for det annet ved å få levert kveiten og slippe å kaste den ut. Så langt måtte vi komme.

Hambro: Hvis de ikke har depotskib i land med adgang til fryserier, kan de altså ikke opbevare kveiten ombord, men må kaste det de ikke selv kan spise?

Davik: Ja, det må vi gjøre - det er oplagt - hvis vi ikke kan få levert kveiten til depotskibet, og vi må da gjøre som for hjemmefisket, vi må ha med oss is, og det er jo nok å ta av i land. Vi må da gjøre på samme måte der som herhjemme, at vi har med oss en 50-60 kasser is og ligger så og så lenge ute og iser fisken med det samme den kommer over rekken, og når vi kommer inn, så går den direkte i kjølerummet. Da vil vi opnå så meget mere fortjeneste, enn om vi bare skal ha salterier uten å få levere den kveiten vi får. Som et bevis for hvor meget kveite vi fikk f.eks. i 1925 på «Løven» eller «Nordholmen», så var det ikke noget nytt at vi kastet ut kveiter på en 15-25 kg., som blev fisket op - vi kastet en to - tre tons med sådan småfisk, for vi hadde ingenting å opbevare den i. Den største kveiten saltet vi. Men ved å få en sådan ordning som vi har tenkt på - hvis det kunde la sig gjøre - vilde vi som sagt tjene både på kveiten og på torsken. Og i 1932 med «Korsvik» lå vi på Diskobukten og gikk utenfor $\frac{3}{4}$ mil fra land og kastet ut kveiteliner, og vi kunde dengang på de 60 liner vi kastet ut få en 700-800 kg. kveite. Og vi fikk en mengde torsk med, men vi hadde selvfølgelig ikke salt mere enn til proviant, så vi måtte hive den ut, og det er ikke noget kjekt. I 1925 var det visst. Ifjor hadde vi altså tenkt på, at kunde vi greie å få basis i land, så er der iallfall en 500 kvartmil der, hvor vi kan fiske en 6 kvartmil fra land ut og inn, så det er like langt som fra Shetland og op til Ryst. Og der er ingenting i veien for å plasere størsteparten av flåten på vestlandet og allikevel gjøre god forretning.

Hambro: Et eneste spørsmål. Vi har jo vår værvarslingsstjeneste langs vår kyst. Er De noget utsatt for store uvær i den sesong derborte, som for en stor flåte av småfartøier vilde bli kritisk, når den ikke hadde lett adgang til å søke land?

Davik: Til det kan jeg svare, at i 1932 kom vi på .....banken - det var vel 10. mai. Da hadde vi det vi kaller 2 bakkere på hele sommeren og vi kom hjem tidlig i september. Der var ikke nogen voldsom hvirvel, så det var nogen fare. Når det lager til for uvær, så bakker vi, men ifjor kom vi altså 10. mai, og vi bakket ikke én gang fra vi kom dit bort til vi kom hjem, så det inntrykk jeg har efter disse 3 år jeg har været med er, at værforholdene den tid vi skal være der er meget bedre enn de er hjemme. Det er det inntrykk jeg har.

Hambro: Er det nogen av komiteens medlemmer, som vil komme med nogen spørsmål?

Anderssen-Rysst: Jeg forstår det slik, at herrene mener, at dette Vestgrønland er en stor fiskereserve, som vi må få

tilknytning til på en ordnet måte. Spørsmålet om en reserve for fiskeribedriften er jo et spørsmål som har optatt sindene også før. Ved århundredskiftet fikk vi jo Islandshavet og alt det deromkring og utvidet fiskeriene der. Nu heter det - og det vil jeg gjerne høre herrenes mening om, hvorvidt er riktig - at fiskebestanden omkring Island er begynt å svikte, den er ikke så fremtredende lenger, det er ikke så stabilt som det har været før, og at det også kan være et av de momenter som må tas i betraktning, når man tenker på, hvordan vår fiskeribedrift skal opprettholdes fremover.

Roald: Til det kan jeg svare, at Grønland er ganske riktig som hr. Anderssen-Rysst nevnte vår siste reserve. Når vi skal se på utviklingsmuligheter for våre fiskerier, kan jeg ikke se noget annet sted enn Vestgrønland og de distrikter. Med hensyn til torskefisket på Island har det før været opgående, men de båter som i år kom til Vestmannaøene traff ikke fisk, og Vestmannaøene var det beste felt for oss på Island. Skulde så galt være, at ernæringsforholdene og temperaturen gjør, at fisken ikke kommer op under Island i den utstrekning som den har gjort før - f.eks. om den nu svikter ved .....havet, så har man ingen annen vei enn Vestgrønland og bankene der. Disse som nu driver fiske på Island, de har båter som kan ta ca. 100 tons fisk, og de har bunkers nok, hvis de gjør en hurtig tur til Island, og de kan da tilnød komme i land der og bunke pånytt. Disse båter kan ikke gå til Grønland, de har ikke bunkers nok til en sådan rundtur, til å gå frem og tilbake med egen beholdning. Hvis Islandsfisket svikter, så må også den flåte, de såkalte større fiskedampere benytter, over til Vestgrønland og ha basis i land, for de har ikke bunkers nok for en rundtur dit og hjem igjen. Stort sett, ser man på fiskeriene i det hele er det vår mening, at Vestgrønland er en siste reserve for de utviklingsmuligheter vi har for våre fiskerier, for vår flåte og også for våre store fiskedampere, som nu driver fiske på Island.

Anderssen-Rysst: Hvordan er det med fisket på Labradorkysten? Driver man der borte noget, når man allikevel er borte i disse farvann? Blir det suppleringsfangst på Labrador av nogen art?

Roald: I de siste år har vi som driver efter kveite, som jeg nevnte isted, fulgt kveiten langs de ytre banker, hvor den går op; før har vi tatt de indre, landet nedenfor i juni-august. I stedenfor det har vi nu tatt kysten nedover til Labrador og gjort suppleringsfangst her oppe som nevnt. Vi begynner ved Baffins land i august og supplerer fangsten der.

Anderssen-Rysst: Er det vanskelige isforhold der?

Roald: Det er svært vanskelige isforhold. Hvis man ser på kartet, vil man se at isen ligger fast langs der nær land,

hvor den ifjor først blev løs 2. august. Da var det isfritt, så man kunde komme inn til bankene. Som man ser, er det op til 1300 favnes dyp, altså 3000 meter næsten. Det går kloss op under her, og man må komme så langt inn for å nå fiskebankene. Vi har her først en sydgående strøm, den såkalte Labrador-strøm, som holder vannet koldt. Derimot har vi på vestsiden Golfstrømmen som går opover like fra pynten her, og den har vi erfaring for går like op til ....., idet vi får blekksprut og typisk varmtvannsfisk helt oppe i disse farvann og på Vest-Grønland beseiles havnene fra Holstensborg om vinteren. Den gang som jeg nevnte, at jeg var innom Godhavn, hadde jeg en båt fra Godthåb. Denne båt beseiler den indre led på Grønland om vinteren. Altså er det isfritt. Det er det Golfstrømmen som gjør.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Men franskmennene driver med mange fartøier opover her, har jeg hørt, og søker havn på kanadisk side.

Roald: Franskmennene har de store seilskuter som de reiser med.

Anderssen-Rysst: Er det motorskuter?

Roald: Ja. De har utrustet så de så å si skal kunne greie sig helt ut undtagen med ferskvann. Men det er ofte besøk av disse franskmenn, de er kommet opom og har spurt efter mat. De søker opover kysten, det er ganske kort over her, og der får de lov til å komme inn, på den side har de lov.

Statsministeren: Det vil ikke de norske fiskere kunne gjøre da?

Roald: De små fartøier som driver torskefiskeri, kan ikke gå så langt. Skulde man ha basis her og gå tilbake, vilde ikke bunkersbeholdningen kunne strekke til. Dessuten her er det ikke torskebanker, det er kun på den side.

Formannen: Det er bare kveitebanker på Labrador-siden?

Roald: Det er kun kveite; en sjelden gang kan vi få litt torsk. Vi har drevet bare fra C..... og der kun funnet kveite, men det kommer av at vi holder oss på de steder hvor det er kveite. Når kveiten kommer op, ligger den i kanten av bankene, og det må være der man søker.

Formannen: De har ikke nogensinde på denne kyst støtt på det veldige laksetrekk som efter kanadisk fremstilling skal gå der?

Roald: Nei.

Formannen: De påstår at det er de største laksestimer på jorden som skal innom her og skal op i alle elvene som løper ut i Hudson-bukten.

Roald: Nei, det har vi ikke gjort, men det er meget kveite der borte. Men isen ligger som sagt så lenge at det kun er i august at man kan komme inn og komplettere.

Anderssen-Rysst: Det som kaptein Roald meddelte om den danske velvilje der, er noget nytt. Man hører jo nettopp det motsatte som oftest, at de legger sig på tverke på alle mulige måter for å søke å chikanere nordmennene. Det måtte kanskje være et særlig velvillig eksemplar av arten som hr. Roald har møtt der, eller er det et inntrykk som De har også fra andre kanter av Grønland, at myndighetene søker å vise velvilje i motsetning til tidligere?

Roald: Jeg har fått det bestemte inntrykk i år der oppe at danskene svært gjerne vil ha igjen den norske sympati som de tapte, og jeg talte med landshøvdingen for det nordre distrikt, og han fortalte at havner allerede var utsett som vi skulde få, og han uttalte videre -

Statsministeren: Var det gode havner?

Roald: Jeg spurte ikke hvilke havner det var, men han sa at de havner var allerede utsett, og han fant ikke nogen vanskelighet ved at vi kunde få dem. Det var jo en privat samtale, men siden hr. Anderssen-Rysst spurte, kan jeg få lov til å si ...

Formannen: Er det nogen av komiteens medlemmer som har mere å spørre de to herrer og fiskeri-inspektøren om? Hvis ikke, vil jeg få lov til å takke kaptein Roald og kaptein Davik og fiskeri-inspektøren fordi de er kommet her. Det er klart at for komiteen her og for statsmyndighetene er disse spørsmål av den aller største interesse, og enhver praktisk erfaring som vi kan få del i og enhver meddelelse om det syn våre første fagfolk og fangstmenn har, betyr meget for oss, når vi skal prøve å legge disse ting til rette, og jeg håber, hvis det skulde være nogen særlige forhold som de folk som driver på Vest-Grønland, ønsker å bringe til statsmyndighetenes kunnskap, at de vil fortsette å sende meddelelser til Utenriksdepartementet og til komiteen om det. Vi vil alltid søke å nå så langt frem som det er mulig her, til varetagelse av de norske interesser, og jeg tror det vil være nyttig, når herrene går, bare å understreke at dette møte her er ganske konfidentielt og at man forferdelig nødig vil ha nogen ting ut. Skulde vi komme derhen at det underhånden blir optatt forhandlinger med Danmark om dette, vil det utvilsomt være det beste at det skjer uten nogen

pressekampagne eller diskusjon, inntil man eventuelt kan komme med et ferdig resultat og kan legge det frem for våre myndigheter.

Statsminister Mowinckel: Før herrerne fra Aalesund går, vil jeg svært gjerne få lov til å si, at de bør neppe gjøre sig nogen illusjoner om at dette er en så liketil og lettvinnt sak. Man må huske på, at under Grønlands-saken ifjor hadde vi noget å gi danskene, da var det en handel, en politisk handel. Ved å opgi prosessen og saken skulde vi få visse fordeler. Det var grei skuring. Og da lå det også slik an, at Danmark kunde fortrinnsvis la oss komme i betraktning på grunn av det politiske forhold. Nu står ikke vi anderledes på Vest-Grønland enn et hvilket som helst annet fiskende land, så det er ikke så sikkert at det er mulig for oss nu å opnå noget. Mens vi ifjor kunde opnå 3 havner, ligger det slik an, at vi nu ikke vet om vi kan opnå nogen iår. Det er adskillige vanskeligheter å overvinne. Hvad danskenes stilling angår, så aner vi ikke om danskene vil være imøtekommende nu. Vi kan håpe på det, men mere ikke. - Men så er det også noget annet som man må være opmerksom på, det er stillingen her hjemme i Norge. Vil man her hjemme i Norge, så ophisset som situasjonen er blitt om Grønlandsspørsmålet, et år efter det er skjedd se med forståelse på at Norge tar noget initiativ i den retning? Man må huske på at Grønlands-saken er ikke død ennu. Det er ikke mere enn 14 dager siden hr. Mellbye skrev i alle aviser her inne om at Grønlands-saken var lys levende politisk. Så dette er av de ømtålige ting, det er av de ting hvor det lett begynner å ringe nasjonale klokker rundt omkring i hele landet før vi har anelse om det. Det er derfor et meget farlig gebet å gi sig ut på. Men det kan Aalesundsfolkene være sikker på, som jo også formannen gav uttrykk for, at vi skal følge denne sak med den største interesse og at vi nok skal sondere og også overveie om mulig noget kunde gjøres. Det kunde tenkes, og det faller sammen med det som hr. Roald har oplevet der oppe, den elskverdige måte hvorpå han er mottatt, at danskene selv hadde lyst til å gjøre noget for å få et godt forhold, som det jo politisk interesserer Danmark å etablere. Men Danmark gjør ikke noget sådant, hvis man risikerer å få en nesestyver her hjemme straks, hvis man blir møtt med: nei takk, nogen elskverdighet fra den side vil vi ikke ha. Derfor er stillingen meget vanskelig og meget ømtålig og må visselig underhånden sonderes svært nøie, før vi kan ha noget håp om her å nå frem. Jeg kunde tenke mig, at man på en måte halvt privat måtte undersøke om det var mulighet til stede, hvorledes det vilde gå. Men nettop derfor, fordi det hele ligger så vanskelig an og er så ømtålig, må det ikke snakkes om det. Så får vi prøve i stilhet hvorledes dette ligger an og hvad muligheter det er for å nå frem. Jeg forstår meget vel hvor stor den interesse er og hvor langt den går, hvilken veldig betydning dethar om

vi kunde få en eller to, for ikke å snakke om tre faste holdepunkter på Vest-Grønland, men jeg tror at på begge sider er det en viss frykt for at man skal komme op i politiske spetakler, som man på begge sider nu nødigg vil ha. Dette vilde jeg gjerne ha sagt. Dette vet dere og forstår dere selv meget godt. Sådan er faktisk situasjonen idag her.

Formannen: Jeg er naturligvis meget enig i hvad statsministeren sa, men det vil ha nokså stor betydning hvorledes man i Aalesund og Møre ser på alle disse ting. Det er jo uhyre meget av stemningsbølger og agitasjon nettop i denne sak som er utgått fra Møre, og hvis man i Aalesund og der oppe tar de praktiske hensyn og mann og mann imellem fremholder dem, vil det utvilsomt innvirke på hele stemningen. Jeg leste nok også statsråd Mellbyes artikkel og «Tidens Tegn»s utnyttelse av den, men det er jo ikke enhver som er levende, som har nogen særlig livskraft allikevel. Da jeg leste hr. Mellbyes ord, måtte jeg tenke på Engstrøms billede fra fisketorvet, hvor Kolingen skal kjøpe hummer og kommer til kjerringen på torvet og sier: «Er hummeren frisk?» «Ja, herren ser vel den er levende.» «Mamsellen er også levende, men ta mig tusan om De er frisk for det.»

Anderssen-Rysst: Hr. Roald er jo varamann i skipperforeningen i Aalesund, men nu har han vært så meget borte på Grønland, at han kanskje ikke er helt a jour med det jeg vil spørre om. Jeg har nemlig hørt, at fra annet hold er det rettet underhåndshenvendelse til skipperforeningen om å være med på å reise en aksjon sammen med Frankrike, England og visstnok også Amerika for å få åpnet havner på Vest-Grønland. Jeg kan godt si hvem som har søkt å reise aksjonen, det er dosent Hoel. Man skulde da søke forbindelse særlig med Frankrike og med England for å få åpnet havner der. Jeg vet ikke om hr. Roald kan bekrefte noget av dette?

Roald: Jo, det er nok så. Men vi har med hensyn til denne Grønlands-sak vært meget forsiktig. Som statsministeren nevnte, er dette et så ømtålig spørsmål at man må fra første stund av behandle det forsiktig, og det vil også utenrikskomiteen se at vi har gjort. Vår reise her ned er det ingen som aner, det vil si, man vet at vi reiser, men ikke hvorfor vi reiser. - Jeg vil gjerne få lov til å svare bare et par ord til statsministeren. Han nevnte at vi vilde kunne få en nasjonal bølge mot dette. Vi har veiet dette spørsmål, og skipperforeningen er fullt klar over det ansvar vi påtar oss, den kritikk vi eventuelt vil kunne få ved å reise et sådant spørsmål, men vi har sett det så at det er en tvingende nødvendighet.

Nu har vel Stortinget hørt og fått inntrykk av de krav som er kommet; men fiskeribefolkningen her er vant til å ernære sig selv, den er selvhjulpen og vil helst være selvhjulpen, så dette med bidrag i en eller annen form eller pengestøtte, det har ikke smakt, det vil man forsøke å undgå.

Kan vi imidlertid få regjeringen med på dette, slik at vi kan oppnå en overenskomst, og det er det vi ber om, da greier vi sos selv, for da mener vi det er muligheter for den jevne fiskerbefolkning. Hvis de motorbåteiere som nu sitter trangt i det og som ikke vet nogen måte å greie sig på, hvis de kan komme til Grønland, så lysner det. De båter som har fisket deroppe, Lavik f.eks. hadde første gang en fangst av 100 tonn kveite og ifjor hadde han en fangst av 140 tonn, det gir en fortjeneste av ca. 40 000 kroner brutto, så det blir meget igjen til renter og avbetaling. Jeg skal ikke komme inn på personligheter, men jeg kan si at Lavik etter disse turer, idag eier hvad han har. Og slik vil det bli med de andre også; de ser det slik at kan de komme til Grønland så klarer de sig og er selvhjulpne. Vi ser det selvfølgelig ensidig, men for oss stiller det sig slik, og hvilken politiker i dette land tør da ha noget imot en slik ordning, hvis den kan oppnås? Når hele kyststrekningen, la mig si fra Troms til Statt, har fordel av det, hvem våger da å gå imot? Det finnes alle politiske avskygninger innen disse distrikter, men om dette krav samler man sig: la oss få hjelp til selvhjelp. Slik ser fiskeribefolkningen på dette. Og det er ikke kapitalinteresser som står bak, det er småfolk, det er de små motorbåteiere som kommer med kravet.

Hambro (komiteens formann): Har utenriksministeren noget å si i tilslutning til det som blev nevnt av hr. Anderssen-Rysst, at en side av saken er hvorvidt Danmark kan innrømme Norge nogen rettigheter som det ikke innrømmer andre land, som eventuelt har mestbegunstigelsestraktater, - noget helt annet er det at enhver fordel som vi oppnår, den vil jo nedsettes i verdi, og konkurransen vil bli skjerpet for våre folk, hvis vi oppnår den ved en aksjon sammen med andre, hvorved det med en gang åpnes helt tilsvarende rettigheter, som de er forberedt på å utnytte, og som man vel også blandt de interesserte har en følelse av.

Stats- og utenriksminister Mowinckel: Jeg vil si at det vilde være overmåte uheldig, hvis det på nogensomhelst måte kom ut en antydning om at vi skulde ha tenkt sammen med Frankrig og England osv. å gå til en aksjon her. Da kan vi gjerne skyte en hvit pinn efter det forsøk som det her skulde være tale om å gjøre, uten å skade det gode forhold mellem Norge og Danmark. Det er den verste tanke som tenkes kunde at vi ved hjelp av stormaktene skulde søke å nå frem her, - det må vel formannen være enig i, - den må overhode ikke nevnes.

Hambro (komiteens formann): Ja, selvfølgelig er jeg enig i det.

Lykke: Kan det være mulig at en norsk embedsmann har innlatt sig på å ha følere ute i den retning som hr.

Anderssen-Rysst nevnte, at man skulde gå sammen med andre nasjoner her?

Anderssen-Rysst: Jeg har nevnt det for at Roald skulde få anledning til å benekte eller bekrefte det. Han har altså bekreftet det, så det er helt riktig såvidt jeg forstår.

Roald: Det kan bekreftes, og vi tok samtidig helt avstand fra det.

Lykke: Da må den mann øieblikkelig hales inn. Jeg vil få lov til å si at det gjør mig godt å høre de gode herrer fra Aalesund snakke som de gjør idag, men tenk hvor uendelig meget mere verdifullt det hadde vært om de hadde sagt fra like bestemt for 1 1/2 år siden, at ingen nasjonal stemning skulde kunne ødelegge deres dyreste næringsinteresse. Hvor ganske anderledes lett hadde det ikke vært å imøtekomme dem, om de hadde sagt fra for 1 1/2 år siden på samme måte!

Hambro (komiteens formann): Da vil jeg si at det har Aalesund Skipperforening forsåvidt svart på, idet den i sin skrivelse gjør opmerksom på at ingen hadde underrettet dem noget om forhandlingenes gang, da de stod på, derfor anså de sig avskåret fra å komme med nogen offentlig uttalelse.

Ny sak: Utenriksministerens redegjørelse.

Formannen: Utenriksministeren vilde gjerne benytte anledningen til å gi oss noen meddelelse om forhandlingene med Frankrike og for de vanskeligheter vi har der.

Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Vi har som komiteen vet i noen måneder arbeidet med Frankrike, og gang på gang synes det som om vi nærmer oss i en rekke spørsmål. De store og altomfattende forhandlinger har vi ment å burde vente med til i annen omgang. Det er simpelthen en kamp for å beholde de kontingenter vi hadde ifjor, og der er Frankrike kommet med meget vidtgående krav. Nu skal det innrømmes at Frankrikes situasjon er meget vanskelig. Frankrikes fastholden ved gullet i motsetning til de andre konkurrerende landes papirstilling har gjort situasjonen meget vanskelig. Eksporten er gått ned uten at de tilsvarende har kunnet innskrenke importen, og balansen der er meget ugunstig. Hele deres finansielle stilling er svært vanskelig. De kjemper altså med alle land på den basis at vedkommende lands import fra Frankrike skal økes. Og de har for Sveriges vedkommende opnådd en ordning i januar måned, hvor Sverige er gått med på å øke sin import til en bestemt verdi. For vårt vedkommende har de stillet forlangende om at vår import skulde økes til en verdi som svarer til 2 millioner kroner. Dette var utregnet efter svensk sammenligning noe høit. Det svenske tall skulde svare til et

norsk tall på omkring 1.750.000 kroner. Og det lyktes oss også å prutte det ned til det. Så forsåvidt er vi blitt enige om et tall på 1.750.000 kroner som grunnlag. Den norske regjering har sagt at den vil gjøre sitt ytterste for å nå til denne importøkning. Og denne importøkning skulde da skje vesentlig ved Kornmonopolet, som skulde prøve å få kjøpt mere, og så ved Vinmonopolet, og endelig skulde da statens forskjellige bedrifter søke å være opmerksom på nødvendigheten av å kjøpe mere fra Frankrike. Så langt var det noenlunde i orden. Men spørsmålet var om det ikke på visse områder av særlig interesse også kunde opnåes noen tilleggskontingenter. Det var visse sorter av papir, det var saukjøtt, som vi svært gjerne vilde ha inn i Frankrike. Og vi stilte da forlangende om tilleggskontingenter til en verdi av omkring 200 000 kroner, og til gjengjeld skulde da vi øke det kvantum som vi vilde kjøpe fra Frankrike med 100 000 kroner, fra 1.750.000 til 1.850.000 kroner. Dette motsatte Frankrike sig bestemt, idet den franske minister sa at jeg kan ikke for 100000 kroners økning av Norges forpliktelse skaffe Norge 200.000 kroners rett til Frankrike. Dertil var å svare at det var ikke beløpene som kunde eller burde sammenlignes. For det beløp det gjaldt for oss, var så å si et tvangskjøp, men det det gjaldt for Frankrikes vedkommende, var bare licensadgang for norske varer til 200 000 kroner. Men dette tilspisset sig slik at regjeringen fant på dette punkt å måtte gi sig og si: vel, la oss få for 100000 og la det være slutt med det. Dette var i forrige uke, og dermed trodde vi i grunnen at saken skulde være i orden. Det var en ting til vi også satte meget høit. Det var at Hydro fikk fortsatt utover 1/7 beholde den kontingent det hadde. Vi kjenner jo alle Hydros vanskeligheter og særlig Hydros vanskeligheter på de fremmede markeder, så det tilla vi den største vekt. Dertil svarte Frankrike at forhandlingene gjaldt forholdet inntil 1/7 og at spørsmålet om Hydro var noe som angikk forholdet efter 1/7. Vi tok det imidlertid med og understreket meget sterkt at vi mente det var en stille forutsetning også for de andre kontingenter at de skulde fortsettes utover 1/7. Nu trodde vi saken praktisk talt var i orden. Men her i forrige uke kom det et telegram fra Paris hvor de forlangte at de 1.850.000 kroner som vi skulde søke å øke vår import med, skulde garanteres av den norske regjering. Det har det aldri været tale om. Det har været tale om at den norske regjering skulde gjøre sitt ytterste for å øke kvantumet, og forsåvidt det ikke opnåddes, skulde Frankrike stå fritt og kunde redusere kontingentene. Men noen garanti fra den norske regjering side om å kjøpe for 1.850.000 har det ikke været tale om. Det avviste vi blankt, det sa vi absolutt at vi ikke kunde gå med på. Det måtte inn for Stortinget, det måtte Stortings-beslutning til. Og hvad slags ny maner av Frankrike var det at den norske stat skulde garantere et sådant innkjøp? Det avviste vi absolutt. Og jeg håpet, og håper ennu, at denne bestemte avvisning skulde

føre til et resultat. 2 dager efter kom ministeren og sa at nu ventet han nye instruksjoner fra Paris, men lørdag var disse instruksjoner enda ikke kommet. Dette går fryktelig sent. Frankrike er like vanskelig å forhandle med som Russland var ifjor. Men når jeg har villet nevne dette for utenrikskomiteen, er det fordi vi står foran den mulighet å måtte bryte med Frankrike. Og det er naturligvis ingen hyggelig mulighet. Dertil er vår handel med Frankrike altfor stor. Vi selger svært meget til Frankrike. Frankrike er en av våre gode kunder, derfor er et brudd med Frankrike ikke hyggelig. Vi har nok vært opmerksom på - og Frankrike er selv opmerksom på det - at vi måtte si op en ny traktat av 1933 - den fra ifjor - som har skaffet Frankrike visse fordele hvad toll angår og visse andre fordeler. Vi har vært opmerksom på at vi måtte si op den. Men å gå til det skridt som det nu kan være tale om, har vi i grunnen hatt svært liten lyst til foreløbig.

Der kan imidlertid bli tale om at vi på grunn av denne Frankrikes stilling må gå til importrestriksjoner. Frankrike kontingenterer jo alt mulig for vårt vedkommende, og disse kontingenter er vi ikke engang sikre på å beholde fra måned til måned, idet Frankrike forbeholder sig alt mulig med hensyn til kontingentering. De sier at så meget skal vi få rett til å selge, men om de også vil kjøpe så meget, det står Frankrike helt fritt. Det kan da være at vi blir nødt til, så usmakelig det er, og så nødvendig man gjør det, å gå til importrestriksjoner for franske varer, kontingentering for franske varer, slik at vi bruker det som forhandlingsgrunnlag at vil ikke dere gi oss mer enn det, så vil ikke vi gi dere mer enn det. Dertil sier Frankrike - vi har antydnet det likeoverfor Frankrike at vi kunde gå den vei - at det er et stivt stykke. For det første kjøper dere meget mindre av Frankrike enn Frankrike kjøper av dere, og nu vil dere yderligere innskrenke de franske kjøp. Dertil svarte vi at vi blir nødt til det, vi blir nødt til det simpelthen som et kampmiddel. Slik ligger dette an idag. Hyggelig og lyst er det ikke. Det er mulig at dette kan gå i orden, men bra ser det ikke ut. Det var det franske spørsmål.

Så har vi Japan. Da Japan fikk beskjed om den ulyksalige politikk som Stortinget knesatte, fikk vi som man kunde vente, en meget skarp protest fra Japan, og Japan sa at det har gjennemgående holdt sine dører åpne for vår handel og stillet sig velvillig, og det skridt som her blev tatt, regnet Japan til de mindre venskapelige skridt. Vi svarte tilbake naturligvis at det var et skridt som var tatt mot alle, og forutsetningen var at der ikke skulde skje nogen innskrenkning i den import som Japan hadde hatt, og at det var for å beskytte våre egne interesser, vår truede industri og våre egne arbeidere at dette blev gjort. Vi måtte gå til kontroll med importen. Men det er ikke sikkert vi er ferdig med Japan med dette, for nu kommer tekstilindustrien og klager kolossalt. Den sier at Japan nu er begynt å selge på vårt marked tekstilvarer av samme merke og kvalitet som

norske tekstilvarer for 2/3 av den pris som de norske tekstilvarer koster, og at den norske tekstil simpelthen ikke kan bære denne konkurransen. Hittil har japansk konkurranse ikke spilt nogensomhelst rolle her. Der har ikke vært nogen japansk import. Men det sier sig selv at når Japan kan underby norsk tekstil i den grad som det her er tale om, kan det bli en meget alvorlig historie. I første rekke vil det kanskje gå ut over de fremmede lande som selger tekstilvarer til oss, men det vil også gå ut over vår egen tekstilindustri. Det er vår egen tekstilindustri som merker de nu begynner å konkurrere med. Da reiser også det spørsmål sig om vi skal gå til importrestriksjoner og si at Japan kan ikke få innført mer enn det fikk ifjor og forfjor, praktisk talt ingenting. Det vil bli spørsmål om å stoppe den voksende japanske import til Norge. Det er imidlertid et skritt som utvilsomt kan få de alvorligste følger for oss og vårt forhold til Japan. Vi selger til Japan for mange millioner sammenlignet med ...

Formannen: Ifjor utførte vi til Japan for 15,5 millioner, og vår import er opført av oss med 2.1 mill. kroner, men det var etter den japanske generalkonsuls mening toppen. Det var skjønnsmessig. Han trodde ikke at den norske import var mer enn maksimum 12. pct. av det vi utførte til Japan.

Statsministeren: Dertil kommer skibsfarten. Det sier sig selv at hvis følgene av slike restriksjoner i Norge som dette blir at Japan tar repressalier, så er vi svært dårlig tjent med det. Det må vi være forberedt på. Da hjelper ingen «kjære mor», ingen forestillinger, ingen venskapelige noter eller smukke talemåter. Hvis Japan får følelsen av at vi vil stoppe deres handel med oss, så sier de like for like. Englandsavtalen vil i og for sig hindre at vi går til den slags restriksjoner for tekstilvarers vedkommende uten Englands samtykke. Men jeg kan tenke mig at Englands samtykke ikke er så vanskelig å få. Hvis man sier til England at under et slikt restriksjonsregime skal dere få 100 pct. som dere har, så vil England se med en viss velvilje på et slikt skritt likeoverfor Japan. England har selv vært utsatt for Japans konkurranse, og mitt håp har vært at der skulde komme en overenskomst istand mellom Japan og England med hensyn til tekstilindustrien. Der har vært ført forhandlinger i London om det i lang tid, og en overenskomst vilde hatt god virkning også for oss. Men forhandlingene strandet, det var umulig å komme til nogen overenskomst. Således ligger altså situasjonen an idag. Dette vil ikke si det samme som at regjeringen har bestemt at man skal gå til restriksjoner for tekstilvarers vedkommende. Tvertimot vi har de største betenkeligheter. Jeg mener man får se tiden an. Sikkert er det at den norske tekstilindustri begynner å skrike meget høyt i denne forbindelse. Tekstilindustrien

skriker på den ene side, og på den annen side skriker papirindustrien, Hydro, som nettop i Japan har en stor kunde, og sier at vi må ikke foreta noget som vanskeliggjør vår forretning med Japan.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for de opplysninger han har gitt. Hva angår forholdene til Frankrike så er der ingen grunn til å diskutere dem her. Jeg går ut fra at alle medlemmer av komiteen, som alle medlemmer av Stortinget, vil være klar over at staten ikke kan garantere importmengder fra nogen stat, og når det krav stilles, er der ikke annet å gjøre enn å avvise det.

Hva forholdet til Japan angår så har vi fått en skrivelse til komiteen om at der er forberedt en deputasjon til statsministeren fra de norske eksportnæringer der ute. Jeg vet ikke om den er anmeldt?

Statsministeren: Nei.

Formannen: De skulde samle den fra flere kanter av landet. Men de skriver til oss og ber om at vi ikke skulde behandle spørsmålet om representasjon der ute før de samlet har konferert med statsministeren. Jeg traff tilfeldigvis den japanske generalkonsul lørdag. Han sa han vilde søke statsministeren. Han var meget bekymret, for det ene med det annet forhold hadde gjort at de i Japan ikke var elskverdige, og han hadde underhånden fått varsel fra Borregaard om at deres store innførsel til Japan også var truet. De har et veldig marked for sine halvsilkeprodukter, som de selv hadde sagt har ubegrensede muligheter. Og hvis det skulde bli rammet, blir det nokså ubehagelig. Derfor tenkte vi i komiteen at vi kunde få en konferanse med statsministeren om det senere, når disse forskjellige folk har vært der. Men noget lett og muntert er naturligvis ikke det hele.

Anderssen-Rysst: Jeg takker for at stats- og utenriksministeren kom her i komiteen og har omtalt disse spørsmål, så komiteen kan bli noget orientert. Jeg har et spørsmål som jeg gjerne vil få stille statsministeren. Det gjelder forholdet til Tyskland. Jeg tenker i første rekke på fiskeeksporten dit, - det ligger nær for mig å gjøre det. Jeg har merket mig at der nu er forskjellige land som har fått sine traktatmessige forhold - for handelen i første rekke - ordnet med Tyskland. Før jul fikk Nederlandene en avtale, så kom Danmark, og så om efter endel vidervedigheter Finland og fikk sitt ordnet. Nu er det underhånden meddelt mig at Island har vært i direkte kontakt med Tyskland, og skal ha fått en meget gunstig fiskeriavtale som hemmeligholdes. Jeg har et meget sterkt inntrykk av for mitt vedkommende - oppfatningene kan jo være forskjellige - at det er ønskelig for oss å komme i forhandlinger med Tyskland. Mot det kan man si, selvfølgelig, at ved å vente får vi de fordeler som de andre har opnådd. Jeg er ikke så sikker på

at det er riktig politikk. Jeg tror at Norge må se til å få en ordning med Tyskland nu, da i virkeligheten stillingen er den - såvidt jeg kan forstå - at der er adskillig velvilje likeoverfor vårt land. Derfor skulde vi søke å få en betryggende ordning nu. Jo lenger tiden går, jo mere kan det hende som kan forværre de efter mitt skjønn gode chanser vi har nu.

Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Dertil kan jeg svare, at vi følger forholdet til Tyskland med den største opmerksomhet, men vi har ennå ikke kunnet overbevise oss om at det er riktig for Norge å gå til spesielle forhandlinger med Tyskland. På grunn av mestbegunstigelsen får vi jo visse fordeler av de andre traktater - det har vi hittil fått - og når der har vært friksjon i spesielle spørsmål, har vi sendt folk dit ned, og det er alltid lykkedes å få de friksjoner bort og få det ordnet. Men går vi til almindelige forhandlinger, så er det ganske sikkert at vi må betale for det. Da vil Tyskland forlange visse bestemte ydelser, som kanskje kan gå nokså vidt, og som kanskje kan vanskeliggjøre forholdet til andre land. Vi har derfor ment, at vi står oss på - så lenge det ikke i virkeligheten kan sies å opstå spesielle vanskeligheter og farer for vår handel med Tyskland - å holde dette gående. Dette er også Scheels opfatning. Og det er ikke lenger siden enn lørdag at jeg talte med Maseng om det - han har nærmest vært av dem som mente at man skulde gå til forhandlinger - men lørdag var også Maseng nærmest av den opfatning at vi stod oss på å vente. Han sa, at det er ikke tvil om, at hvis vi går til spesielle forhandlinger med Tyskland, så vil Tyskland forlange innrømmelser av oss som vi inntil nu ikke har måttet gi. De vil forlange avtaler som kan komme til å strekke sig nokså langt. Det nytter i denne forbindelse lite at vår handel med Tyskland er på den gunstige side for oss, slik at vi kan si, at vi kjøper mere av Tyskland enn Tyskland kjøper av oss, for i virkeligheten er forskjellen ikke stor. For det annet er det vi utfører til Tyskland så lite i forhold til Tysklands egen handel, at vi neppe kan ha så lett for å stille betingelser og vilkår. Dernest kommer vår store interesse av at de tar hvalolje fra oss. Og tar de hvalolje fra oss i en utstrekning som spiller nogen rolle, så forsvinner egentlig vår gunstige handelsbalanse med Tyskland praktisk talt. Ennu har jeg det håp og den tro at Tysklands behov for vår hvalolje skal melde sig av sig selv, slik at det ikke behøver å være nogen kompensasjon eller noget forhandlingsobjekt for oss. Slik ligger det an. Men naturligvis er det på mange måter et lotteri alt dette. Det er skjønsspørsmål, og man kan ikke være sikre på hvad der absolutt er det rette. Men også de som sitter i den såkalte Tysklands-nevnd er nærmest av den opfatning, at vi skal holde oss orientert, men at vi ikke skal anmode om forhandlinger.

Hambro: Må jeg få lov til i tilslutning til de interessante opplysninger fra statsministeren å spørre nettop om denne olje. Det er blitt mig meddelt fra hold som skulde være meget vel underrettet, at Tyskland nu får sitt hvaloljebenhov dekket av Unilever og Jürgens, og det blev sagt at de største bidragsydere til Hitlers partiorganisasjoner for tiden er Unilever, Van den Bergh og Jürgens, som opnår meget gunstige margarinpriser i Tyskland, som gir dem en enorm fortjeneste mot å bidra med millioner i partikassen. Det var nylig forhandlinger mellom deres representanter og Hitlers folk nede i Tyskland, hvor det blev påstått, at de var kommet til en overenskomst. Det har også vært representanter for visse norske selskaper med på de forhandlinger - jeg vet ikke, om det har karakteren av at våre forhandlere går gjennom trusten eller om vi går utenfor.

Utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vet ikke - jeg kjenner ikke til dette. Jeg tror, det er slik, at Tyskland øiensynlig hadde lyst til å manifestere sin rett, at det hadde lyst til å komme i direkte kontakt med Norge og kjøpe hvalolje fra oss; men nordmennene var selv så engstelige for på nogen måte å bryte med Unilever, at i de forhandlinger som da fant sted i Tyskland krevde nordmennene selv at Unilevers folk skulde være med, altså for å ha kontakten og være orientert. Det er intrått en viss spenning mellom de norske og Unilever, fordi de ikke hadde tatt det hensyn til hverandre som de begge syntes burde tas. Hvis det skulde lykkedes Unilevers folk å være kommet til et godt forhold med Tyskland og den tyske regjering nu, så skal vi.....

Og da vil Unilever utvilsomt..... kan forsåvidt være det samme. Jeg tror, det vil være en stor fordel, selv om det skal være til fordel for partikassen, om de kunde komme på en vennskapelig fot; jeg kjenner ikke til det - men kanskje utenriksråden kjenner noget til det -

Utenriksråd Esmarch: Nei.

Formannen: Det må vel kunne gå an å bringe det på det rene. Det var et møte - jeg tror i mars - hvori deltok folk fra visse hvalfangstselskaper dernede, og de moret sig over det; for de sa at eierne av, deltagerne i Unilever, v. der Bergh og Jürgens var jøder og nu har de bidratt med så mange millioner til partikassen, men nu får de dem igjen med gode renter til ågerpris efter den avtale de har truffet.

Anderssen-Rysst: Dette spørsmål om forhandlinger med Tyskland er et overmåte viktig spørsmål - jeg kan godt forstå, at det kan være delte meninger om det. Jeg vil som medlem av komiteen få lov til å uttale, at det vilde være ønskelig, om komiteen kunne bli holdt å jour med det som foreligger. Det har altså foregått noget. Det har foregått noget siden i høst da Holland tok initiativ til

forhandlinger. Jeg har ikke sett hvad som står i den hollandske avtale; det har ikke vært offentliggjort. Det samme er tilfelle med den danske og islandske. Den hemmeligholdes. Hvis utenriksdepartementet kunde skaffe disse opplysninger og la oss få se dem, så tror jeg, at de fleste medlemmer i komiteen vilde sette pris på det. Når jeg skal vurdere dette - naturligvis som legmann - da slår det mig, at det måtte være fornuftig å ordne sig med Tyskland nu, når Tyskland oplagt må ha stor interesse av det. Det står jo utenrikspolitisk nokså isolert o.s.v. Jeg skal ikke komme inn på det som knytter sig til fortiden; men jeg er for mitt vedkommende ikke i tvil om, at det var en feil, at Norge i sin tid ikke på et tidligere tidspunkt ordnet sig med Russland enn vi gjorde, dengang Russland hadde bruk for å komme i forbindelse med oss. Jeg nevner ikke det for å reise nogen diskusjon om det; men det var et synspunkt som jeg allikevel hadde interesse av å fremføre.

Så er det et annet spørsmål som jeg vil få lov til å berøre, siden stats- og utenriksministeren er tilstede her. Det gjelder de forhandlinger som jeg går ut fra er igang med Spania om kontingentering for klippfisken. Det er jo en kjensgjerning nu, såvidt jeg vet, at Spania har bestemt sig for å kontingentere klippfisken. Jeg tillater mig å spørre statsministeren om det er så, at disse forhandlinger er kommet igang og på hvilke prinsipper man har tenkt å søke å få en ordning.

Lykke: Det var dette spørsmål med Japan som jeg vilde berøre. Jeg hørte, at tekstilfabrikkene nu er rent fortvilet over den japanske konkurransen. Det er naturligvis slik, at japanske arbeidspriser er slik, at japanerne kan selge billig; men i alle tilfeller vilde jeg være meget forsiktig med å godta en almindelig anklage mot Japan for dumping, føreng jeg hadde undersøkt kvaliteten av de norske tekstilvarer. Det er nemlig i Norge nu blandt det kjøpende publikum en meget sterk stemning for å kjøpe norske varer og vi har i tekstilfabrikkene fått inn det som for dem er vesentlig, nemlig at varene er merket som norske varer, og når de har det, så skulde det undre mig, om man behøver å sette hele sin eksport i fare ved å gjøre et uoverlagt skritt der. Man bør heller gjennom sin indre front, gjennom pressen og på sådan måte gjøre propaganda for kjøp av norske varer og gjøre publikum opmerksom på, at varene er merket, således at man på varen kan se, om det er norsk eller utenlandsk vare. Det tror jeg vilde være riktigere enn å imøtekomme kravet fra tekstilfabrikkene om å legge importforbud - for faktisk blir det et importforbud -, når det gjelder japanske varer; for det har vært så uendelig liten import av det, at hvis man skal legge importen før til grunn, så vil det bli som med bacon i England.

Med hensyn til Tyskland vil jeg si, at jeg tror, det er gått riktig frem og såvidt jeg har forstått det, har den

tyske nevnd som har vært nedsatt stadig vært i kontakt med utenriksdepartementet. Jeg tror, det er riktig, at det ikke har vært gjort nogensomhelst norske anstrengelser for å komme i forhandling, men at tyskerne alltid har vært gjort bekjent med, at man har vært beredt til å forhandle, om det fra tysk side ønskes. Derfor tror jeg, man opnår - som hr. Anderssen-Rysst nevnte - å vise tyskerne, at vi er villige til å forhandle; men tyskerne selv er ikke noget forhipne på å forhandle. Norge har så forferdelig lite å gi, og om det kommer til almindelige forhandlinger idag, så tror jeg, at det vil bli krevet ofre fra norsk side. Derfor tror jeg, det er riktig sådan som det er gjort likeoverfor Tyskland, og resultatet tror jeg også har vært ganske godt.

Utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg er aldeles enig med hr. Lykke - jeg tror, man må gå meget varsomt frem ..... sko (skog) og olje ..... vår eksport, det er aldeles riktig. Hvad Tyskland angår så kan jeg ikke si annet enn at regjeringen er i stadig kontakt og undersøker forholdene. Hvad Spania angår så er det forhandlinger med Spania hvor vi nettop for klippfiskens vedkommende søker å komme høiere op enn vi har vært. Vi har jo ligget nokså langt nede her. Det skulde kanskje nu være chance til, at vi kan nå fremover med vår klippfiskeksport. Vi har 10 000 tons og en kontingent av 15 000 det får vi uten vanskelighet eller iallfall får beholde det kvantum vi tidligere har hatt; men vi får forsøke å opnå litt mere på grunn av vår forholdsvis gode handel med Spania; og jeg tror det går ..... landbruksprodukter.

Formannen: Man kunde kanskje stille det spanske Cortes i utsikt Nobels fredspris? De har jo søkt om det.

Joh. Ludw. Mowinckel: Vi kan ikke bruke det dessværre, selvom mange mente det kunde være ønskelig.

Anderssen-Rysst: Når man kommer inn på dette spørsmål om Spania så gjelder det først å vite, hvilket grunnlag man tenker å føre forhandlingene på - også fordi det fortiden, forstår jeg, er en ganske skarp kappestrid mellem Island og Norge dernede; og det understrekes meget sterkt ved at Island har sendt en egen delegasjon til Madrid for å forhandle i forbindelse med den danske sendemann der nede. Det er Svein Bjørnsson fra Kjøbenhavn og direktør Kjos, en fremtredende klippfisk-mann, flink mann, som har reist til Madrid; men såvidt jeg vet har det fra vår side ikke vært tegn til at vi skulde supplere legasjonen i Madrid ved disse forhandlinger. Men jeg vil få lov til å uttale som min personlige mening at jeg tror det vilde være ønskelig om vi gjorde noget lignende av det islendingene har gjort, fordi ellers er jeg bange for vi kanskje kan komme til å trekke et kortere strå enn vi bør kunne trekke i denne sak. Islendingene utfolder jo nu en overordentlig intens virksomhet for å hevde sin produksjon,

det er lett å skjønne selvfølgelig nu da islendingene er ute i hårdt vær, når det gjelder kontingenteringspolitikken, så lite som de kjøper fra Spania - og Portugal kommer snart på tapetet; det er klart at de har det svært ondt, og det er jo - det kan jeg si i denne forsamling - en sådan situasjon som man fra norsk side hadde håpet nesten skulde komme, idet man kunde håbe at klippfiskeeksporten fra begge vedkommende land kunde bli en avspeiling av landenes avtagen på det spanske marked. Vi skulde selvfølgelig - det er jeg enig med statsministeren i - ha en betydelig fordel nu, men jeg tror det er best å være forsiktig - jeg kjenner litt til islendingene, de er ganske gode til å få det til.

Braadland: Jeg er tilbøilig til å være enig med statsministeren i hvordan han oppfatter situasjonen likeoverfor Tyskland. Det er liten grunn for oss der å gå til nogen forhandling. Man må iallfall være klar over, hvis man går til forhandling med Tyskland, å måtte gjøre et positivt fremstøt, man måtte ikke gå til forhandling sådan i sin almindelighet. Man måtte stille sig visse mål som man skulde søke å nå. Statsministeren nevnte med hensyn til Frankrike at han forstod Frankrikes bekymring med hensyn til deres betalingsbalanse, at det forsåvidt var noget som talte for det franske standpunkt der. Til det vil jeg gjerne ha sagt at man må jo huske på at Frankrike er en kreditornation i utpreget grad, der som følge derav må ha handelsbalansen i orden, og at en del av de vanskeligheter som Frankrike har hatt netop i denne forbindelse skriver sig kanskje mere fra forholdene på det internationale kapitalmarked enn nettop forholdene med hensyn til den merkantile handelsbalanse.

Nygaardsvold: Dette er en nokså spredt fektning om høist forskjellige spørsmål, og det er en selvfølge at en hel del av oss som ikke er så inne i de internationale forhold på disse områder knapt nok kan følge med og langt mindre uttale noen mening om dette. Det vilde vel være bedre, hvis der skulde være nogen nytte ved disse forhandlinger, at man tok op de enkelte spørsmål hver for sig og også fikk de enkelte spørsmål belyst av departementet i den utstrekning som det kan gå an, og at komiteen da uttalte sig om spørsmålene. Hvis der skulde være noen mening i det, måtte det være den riktige fremgangsmåte istedetfor nu å springe fra Island i nord og Spania i syd og her og der i et eneste virvar. Det forekommer mig at det ikke kan skaffe noget større utbytte. Det er imidlertid et par reservasjoner jeg vil få lov til å ta her - når statsministeren er tilstede - likeoverfor det vi har hørt idag og det vi har befattet oss med. Det er det første som vi kom nokså lettvint og snart fra, det nemlig som vi egentlig var innkalt for å tale om, den henvendelse fra Ålesund skipperforening om fiskeriene der oppe. Jeg vet ikke hvad departementet eller hvad utenriksministeren vil foreta sig i den anledning? Det blev jo intet sagt - og det kunde

vel heller ikke sies noget idag, imidlertid har skipperforeningen tatt op spørsmålet, og de venter vel at spørsmålet blir fulgt med den største interesse. At statsministeren, som sagt, ikke kan si noget idag, forstår jeg godt; men jeg vil imidlertid få lov til - om jeg enn erkjenner at jeg er aldeles usakkyndig - å nevne hvad jeg sad og tenkte på, dette at her er restriksjoner av enhver art i de forskjelligste land, når det gjelder vår utførsel til disse land. At disse restriksjoner har rammet og kanskje vil ramme vår fiskeeksport i de enkelte land, det er nok så tror jeg; og et spørsmål som da kommer i betraktning er det som blev nevnt av formannen: hvordan vil en hvad jeg vil kalle, økning av produksjonen av fiskevarer, delvis fersk men kanskje også saltet fisk som her var nevnt, som vi har vanskeligheter med å få avsatt i andre land - virke når den kastes inn på markedet? Hvordan vil det virke for de tusener og atter tusener som driver den gamle handel med fisk, Finnmark, Lofoten osv. nedover. Jeg forstår Skipperforeningens henvendelse, og hadde det ikke vært vanskeligheter med avsetningen, hadde det ikke vært vanskeligheter med synkende priser og ulønnsomt arbeide for dem som holder på med det, så vilde jeg selvfølgelig også ha sagt: Gjør hvad De kan, så de kan få komme ut til Island. Men jeg ber om at det moment må bli tatt i betraktning. Jeg kan ikke si noe mere, jeg kan knapt nok si, hvordan det vil virke, men jeg vilde bare nevne det.

Så var det den annen del, de forskjellige forhandlinger og historier med de forskjellige land. Der vil jeg likeoverfor spørsmålet Japan si, at visstnok har merkesystemet stor betydning for å vise at det er norsk vare, og jeg for min del har for de små industrivarers vedkommende anbefalt at man skulde benytte sig av merkesystemet, så folk visste at de fikk norske varer. Men er det ikke litt vanskelig å praktisere denne merkning av tekstilvarer, slik at den blir effektiv for publikum? Man kan merke en ovn, slik at enhver kan se om det er norsk fabrikat i motsetning til utenlands fabrikat, det er en lett sak, men en tekstilvare som selges i små biter fra rullen? Hvis handelsmannen, den som detaljerer den ut, bare vil vise det frem, så kan det selvfølgelig gjennomføres, men ikke hver eneste bit man kjøper kan merkes. Så meget bra som det er ved merkesystemet, så er jeg ikke så sikker på om det kan kalles for dumping for Japans vedkommende, det kan være delte meninger om det. Men i forhold til en stor del av Europas arbeideres og våre arbeideres levestandard så vil dog Japans eksport på et vis bli en slags dumping.

Jeg vil få lov til å si at jeg tror at vår tekstilindustri i den senere tid har arbeidet sig op til å levere utmerkede varer, som det almene folk er svært fornøiet med, og det vet også å gjøre forskjell på varene som de er nu og som de var i den tid den måtte kjøpe dem fra utlandet. Og den ting å gi denne industri et ulivssår på et eller annet vis - bortsett fra den arbeidsløshet som vil følge - å knekke

denne industri som viser sig å tilfredsstille vårt behov så utmerket på flere måter, det må vi også ha for øie, når vi står overfor forhandlinger med Japan. Jeg er opmerksom på skibsfarten og papirindustrien og alt det, men jeg vil bare si at man må ikke la Japan kunne få legge vår tekstilindustri øde; man må prøve alle utveier først.

Formannen: Hvad angår Grønlandssaken mente jeg det var naturlig og nødvendig å utsette en eventuell almindelig diskusjon om den, til vi har fått skrevet ut referatet av de bemerkninger som er falt både fra Roald og fra Davik og fra fiskeridirektøren. Jeg tenkte det vilde være tilstrekkelig å få skrevet ut 3 eksemplarer - et som blir vedlagt protokollen, et som kunde cirkulere blandt komiteens medlemmer og et til utenriksdepartementet. Da kan vi komme tilbake til - som det også vil være naturlig å komme tilbake til - det som blev dratt frem av hr. Anderssen-Rysst og som hr. Lykke uttalte sig om, at en norsk statsfunksjonær bør reise rundt kysten - formodentlig på statens bekostning som man pleier å gjøre - for å forsøke å få disse folk til å rette en henvendelse til Frankrike og andre land. Det er av de ting, som man må se på; men å drøfte det i det blå, før man har gått det hele igjennem, det anser jeg ikke for å være formålstjenlig. Det kan være nyttig for hver især å tenke over den sak, og hvis man er enig i det, tror jeg at man kan utsette drøftelsen til vi har gått gjennom papirene.

De andre spørsmål har ganske visst ikke stått på noen dagsorden, og har ikke kunnet gjøre det, men jeg tror at vi allesammen er taknemmelig for de opplysninger vi har fått.

Det er en given ting, at en diskusjon som føres på denne måte ikke er noe som kan påberopes i noen henseende, det er ikke tanken. Så hverken hr. Nygaardsvold eller andre behøver å være bange for at noe de sier eller tier til her kan bli påberopt som vidnesbyrd mot dem. Det er kun til orientering for oss selv, og hvis vi har behov for å få disse saker tatt opp igjen i en mere forberedt form, så har både komiteen og statsministeren anledning til å foranledige det.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Hvad Grønland angår er det bra at vi kommer tilbake til det spørsmål og får det nærmere diskutert, for som jeg også sa til hr. Roald så er det ikke så lett å vite, hvorledes det spørsmål skal gripes praktisk og hensiktsmessig an. Jeg trodde jo at det måtte gjøres gjennom en samtale, helst med den danske utenriksminister Munch, hvor man så å si vennskapelig søkte å bli orientert om Danmarks syn på de forhold, hvis man kom til det resultat at det var formålstjenlig for norske interesser å søke å opnå noe i den retning, som Aalesundsfolkene nevnte idag. Hvad nu det angår, så kan det jo bli gjenstand for nærmere diskusjon.

Formannen spurte jo fiskeridirektøren uttrykkelig om det, som lå hr. Nygaardsvold på hjerte, om det vilde være en

fordel for de norske fiskerier i det store og hele tatt å få denne utvidelse, når man vet, hvor vanskelig det drives langs vår kyst og hvor vanskelig avsetningsforholdene er. Jeg må si at jeg tror med fiskeridirektøren, at det vil være en fordel. Disse grønlandske fiskerier vil jo eksistere, og at vi er med på dem, det tror jeg vil være en fordel, sett det hele samlet. Vi bør være med der, nettop av hensyn til befolkningen langs hele vår kyst, som også må få den chance som Grønland byr ved siden av de chanser som Norge nu gir. Men dette kommer vi altså nærmere tilbake til. Forøvrig er det ganske sant som hr. Nygaardsvold sa, at det er blitt en spredt fektning fra den ene verdensdel til den annen, fra den ene utkant av jorden til den annen, men det er nokså naturlig.

Det som jeg ønsket her idag var nærmest å orientere utenrikskomiteen om hvad der er foregått og hvorledes forskjellige ting lå an i departementet, da ganske særlig for Frankrikes vedkommende, men det foranlediget igjen spørsmål, undersøkelser fra komitemedlemmenes side, som jeg opriktig talt må si at jeg setter megen pris på. For selvom det ikke kan bli nogen utdypet diskusjon, fordi man ikke kjenner tilstrekkelig til tingene, så gir det dog utenriksdepartementet en viss veiledning, og en ikke liten veiledning heller. Så jeg synes det har vært svært nyttig. Jeg synes det har vært nyttig også fra min side å komme med motbemerkninger og spørsmål, hvor det gjelder disse ting, ikke minst dette siste med Japan. Og det er så karakteristisk nu å sette Lykke og Nygaardsvold mot hinannen, for det er to interesser som brytes her, - det er to interesser her. Det er meget nærliggende å si: Tekstilindustrien, så udmerket den er, så langt den er kommet, den må vi ikke gi på båten! - Nei, men papirindustrien, hele vår skogvirksomhet, de veldige interesser som ligger bak papirindustrien, hvad skal man si om dem? - Så det er et tve-egget sværd dette.

Det med merkningen og det med å kjøpe norske varer, jeg tror man må arbeide i stor utstrekning på at det kan skje nettop her. Men der er også Nygaardsvold inne på det rette, at merkningen spiller liten rolle, for det er ikke det publikum som går i butikkene det gjelder, men det er kjøbmennene som selvfølgelig kjøper japanske varer; når de kan få en vare som ser ut akkurat som den norske og til en brøkdel av den pris som de norske fabrikker krever, så kjøper kjøbmannen den japanske vare og legger den ut i butikken, og vedkommende kunde spør ikke om det er japansk eller norsk vare. Så det er en vanskelig historie.

Tilslutt vil jeg bare få lov å si til Anderssen-Rysst med hensyn til Spania at vi er i god forbindelse, i god undersøkelse hvad Spania angår, og jeg er ikke sikker på at det er gått frem på en mangelfull måte der. Vi har vår gesandt dernede, vår egen legasjon, og vi har fiskerikonsulent Tingvoll som er meget godt kjent med det spanske marked, og som arbeider sammen med legasjonen i disse

spørsmål. Og i det øieblikk der fra legasjonens side kommer nogetsomhelst ønske om at der skal suppleres med fagfolk og specialister, så kan man være ganske sikker på at det skal skje.

Island er jo på en annen måte isolert enn vi er dernede, og derfor er det naturlig at Island har måttet sende Bjørnsson ned for å forhandle for sig. Og Island er som Anderssen-Rysst sa, meget vanskelig stillet, fordi de er jo en så liten og ubetydelig kunde for Spania, mens vi er en stor kunde. I forbindelse med klippfiskens reiser sig forresten det gamle spørsmål som Anderssen-Rysst kjenner meget vel til, og det er om ikke et samarbeide mellom Island og Norge på klippfiskens område vil være av den største betydning og nytte for begge land.

Endelig med hensyn til Tyskland vil jeg si, at disse avtaler som er sluttet skyldes den omstendighet, at de land var i en spesiell nød, i et spesielt behov for avtale med Tyskland, de kunde ikke vente - det var Holland, Danmark og Finnland - og der har ikke vært presset sådan på for vårt vedkommende. Avtalen for Island kjenner jeg ikke, og jeg vet ikke hvad som har drevet Island til særavtale.

Mere har jeg ikke å si om dette.

Formannen: Hvis man skulde sende nogen fagmann ned til Spania vil jeg henstille at man sender en mann som taler spansk. Det er neppe noget sted hvor det spiller en større rolle at man kan landets sprog enn i Spania. De har stormaktsfornemmelser der og vet at spansk er et sprog som tales av en langt større prosentdel av jordens innbyggere enn fransk. Og man kan opnå så uhyre meget mere når man henvender sig til dem i deres eget sprog enn f.eks. på fransk eller engelsk. De er rent barnslige i den henseende.

Lykke: I anledning av det som Anderssen-Rysst har fremholdt med hensyn til kontingenten på Spania, så kan jeg meddele at jeg i forrige uke var i et møte sammen med klippfiskeksportører, hvor det også blev nevnt likeoverfor mig at de var litt skuffet over, at utenriksdepartementet ikke hadde stillet store nok krav med hensyn til kontingenten. De kjente til at tallet vistnok ikke var kommet høiere enn til 10.000 tonn, og de mente at der måtte ha vært grunnlag for å kreve et større importtall, hvis man så det over et litt lenger tidsrum, og også under hensyntagen til den forcerte måte Spania er blitt attakkeret på av Island til skade for norske interesser. Det var ikke nogen absolutt eksportør som jeg var i kontakt med men det var eksportørinteresser som var representert. Vedkommende mente også, at hvis en eller et par eksportører blev sendt derned - og da naturligvis som formannen sa spansktalende - for å bistå legasjonen, så vilde det ha stor betydning. Island er ikke så isolert dernede, for Danmark har sendt sin smarte direktør i handelsavdelingen i Utenriksdepartementet, hr.

Værum, derned. Han er reist derned for å understøtte islendingene i deres kamp for klippfisk-kontingenten. Og det kan vel kanskje da hjelpe islendingene at Danmark står ved siden av dem her. Men får jeg lov til å si i motsetning til statsministeren, at jeg blev forbauset over fiskeridirektørens uttalelser, da han blev provosert til å uttale sig om, hvorvidt det vilde skade eller gagne norske interesser om man forserte og fikk en stor produksjon av saltfisk og klippfisk. Han endte jo med å si at han trodde det vilde gagne, og det sier også nu statsministeren at han tror. Jeg har virkelig det inntrykk, jeg, at sådan som avsetningsmulighetene er nu, er det en overmåte tvilsom affære i det hele tatt å øke produksjonen særlig av saltfisk, av fisk til saltning. Derimot tror jeg at en fisk som kveite - hvis nordmennene kunde gå inn for det - er en fisk som alltid finner et veldig marked både i England og andre steder, så der tror jeg nok at man kunde vareta de norske fiskeriers interesser uten at det skjedde på bekostning av dem som er henvist til hjemmefisket.

Hornsrud: Til det siste vil jeg si, at jeg er også uklar på det område; men er det ikke så at en vare som regel kommer på verdensmarkedet allikevel? Hvis ikke vi gjør det, besørger andre det på verdensmarkedet, akkurat som med den russiske kubb. Fra de norske bønders side, fra skogeierne, blev det hevdet at det var så galt å ta imot den kubb og foredle den og sende den på verdensmarkedet. Hvis ikke vi gjør det, gjør andre det, og det må jo være en fordel for oss å ta op et råprodukt, enten det er fisk eller hvad det kan være, og foredle det mest mulig og selge det. I almindelighet tror jeg vi er nødt til å være med, inntil man når frem til en regulering av verdensmarkedet. Da blir stillingen en annen naturligvis. Hvis de andre vil finne sig i å gå til innskrenkninger, nuvel så må også vi gjøre det; men hvis de ikke det vil, da er det bare å hive sig inn i konkurransen med hele sin styrke og la det stå til, - det får komme hvad der komme vil. Med hensyn til Grønlandssaken - jeg går ut fra at vi kommer tilbake til den - så synes jeg det var meget fornuftig det statsministeren uttalte der at man fikk forsøke underhånden å få nogen føling. Det er et så ømtålig og vanskelig spørsmål at noget mere enn en foreløbig, konfidentiell føling tror jeg neppe man kan innlate sig på. Og så får vi da komme tilbake til saken når følingens resultat kan forelegges for komiteen. - Om disse vanskelige tollspørsmål, import- og eksportspørsmål, vil jeg ha sagt, at siden England gikk over på proteksjonismen, er jo ikke vår vilje den bestemmende; vi kan vel dermed anse det for å være fastslått, at enten vi vil eller ikke, er vi nødt til å regne med at vi er sammen med andre som bestemmer både vår eksport og vår import. Det vi først må være klar over da, er hvad vi ønsker å kjøpe og hvad vi ønsker å selge, og dernæst hvad vi kan kjøpe og kan selge, og tilslutt hvad vi må kjøpe og - jeg kunde næsten si - hvad vi må selge. Er det da riktig, sådan

som det nu foregår, at man regner i utenrikshandelen krone mot krone? Vilde det ikke være riktigere å få en vurdering av de varer man kjøper og de varer man selger? Det må da for eksempel være en stor forskjell for oss på å eksportere et halvfabrikat som cellulose til Frankrike og til gjengjeld å kjøpe champagne og innføre. Hvis vi skal ha en vurdering der - og det må vi ha lov til vi som i så høi grad eksporterer råstoffer og billigere varer - fra vårt synspunkt må det da være riktig å hevde at man ikke bare må sammenligne krone mot krone, men der må et vurderingsskjema til for de varer man kjøper og de varer man selger. Dernæst - og det ble også nevnt av andre her - vi som er en debitornasjon, vi er jo selvfølgelig nødt til å selge mere enn vi kjøper, hvis vi ikke fortsatt skal holde vår statsgjeld til utlandet oppe eller øke den. Hvis man tar alt dette i betraktning - og det mener jeg man har lov til å gjøre - likeoverfor dem vi handler med, så er ikke jeg sikker på at vi skulde stå så svært uheldig enda. Selvfølgelig er det vanskelig; men vanskelighetene de er tilstede, dem kommer vi ikke forbi med noen lettkjøpte avgjørelser. Jeg tror det er riktig å gå inn på spørsmålet så systematisk, jeg kunde næsten si så prinsipielt, som mulig, og så se hvad man da kan opnå. Hvis vi ikke gjør det, er jeg redd for at vi kommer op i den ene overraskelsen efter den annen. Derimot hvis vi tar disse ømtålige spørsmål op på det grunnlag, vil vi være mere forberedt på hvad som kommer og - hvad jeg legger vekt på - være mere forberedt på hvad vi går imot.

Vaksdal: Da jeg sat her og hørte på disse herrer fra Ålesund og det som de hadde å fremføre angående spørsmålet Vest-Grønland, kom jeg rent uvilkårlig inn på det samme som hr. Nygaardsvold her har nevnt, nemlig hvilken betydning dette vil ha for det som jeg vil kalle i utvidet utstrekning hjemmefisket. Og når jeg bad om ordet, var det for å høre om man ikke i forbindelse med at man nu får utlagt referatet av dette møte, da også samtidig gjennom departementet og fiskeriadministrasjonen kunde få en oversikt over hvad man mener om det spørsmål som er reist av hr. Nygaardsvold. Det nasjonale og følelsesmessige skal jeg ikke komme inn på, iallfall ikke på det nuværende tidspunkt. Men det rent forretningsmessige, for å bruke et slikt uttrykk, mener jeg man bør ha noen mere oversikt over, før man overhode kan danne sig noen mening. Og da er det av vesentlig betydning, synes det mig, å få vite hvilken innflytelse det vil få for våre egne fiskerier og for den befolkning her hjemme som lever av disse fiskerier.

Formannen: Fiskeridirektøren har som statsministeren nevnte, besvart det i all korthet. Men man kunde anmode fiskeridirektøren om å få en mere begrunnet og resonnerende utredning til bruk for komiteen enn de par korte ord han sa her.

Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Til hr. Hornsrud vil jeg si at det han fremførte, er de betraktninger vi ustanselig gjør gjeldende. Det er på den front vi kjemper. Vi sier det er ikke krone mot krone det gjelder, det er vare mot vare, det er det som må vurderes. Det er som å tale for døve ører. Det er gått inn i alle lands bevissthet dette regnestykket krone mot krone, Russland, Frankrike akkurat like galt. Og spesielt likeoverfor Frankrike synes jeg vi har et ypperlig prinsipielt standpunkt i det som hr. Hornsrud sa her idag. Nettopp der står vi så storartet ved at det er halvfabrikata vi for en stor del utfører til Frankrike. Det er alldeles som å skvette vann på gåsen, uten at jeg dermed vil sammenligne de franske forhandlere med gjess. Men sådan er det overalt. Det er håpløst i denne tid å prøve å nå frem ad den vei.

Hornsrud: Er det da håpløst, når vi mener å ha all rett i det spørsmål?

Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Ja, det er alldeles håpløst. Om vi hadde 100 ganger rett, er det alldeles håpløst. Likesom det er alldeles håpløst å nå frem til en sund vurdering i handelspolitikken i det hele tatt. For alle disse land vet det er galt det de driver med, men de fortsetter å drive det gale allikevel. Enhver skjønner det vil bli en velsignelse hvis en del av restriksjonene kunde falle bort, og da vilde handelen som er sunket til 30 % av hvad den var, springe op til den samme høide som før. Det vet allesammen, men ingen tør begynne, for de tror at det vil først og fremst ramme dem selv. Så foreløpig er det håpløst. Og da er vi sandelig nødt til å vurdere litt krone mot krone. Og her hvor det gjelder Japan, er vi nødt til å stille den ene industri op mot den annen og spørre: hvad er det verst for oss å tape, er det papir eller er det tekstil. Og det er en meget vanskelig vurdering.

En ting til. Hr. Lykke kritiserte at utenriksdepartementet hadde forlangt for lite klippfisk. Ja, det er sandt. Vi forlangte 10 000 tonn, men det var handelsdepartementet som gav oss den beskjed at vi skulde forlange 10 000, og det var etter fiskeridirektørens forslag. Det var fiskeridirektøren som sa vi skulde forlange 10 000. Så bakefter kom de og sa at det var for lite, og så har vi forhøiet kvantumet. Men det var forferdelig uheldig, at fiskeridirektøren og de folk som har med det å gjøre, ikke på forhånd vet hvor meget vi skulde forlange. Det var en pokkers historie efter min mening.

Lykke: Det jeg kritiserte her, var at fiskeridirektøren ikke hadde henvendt sig til eksportørene før han opgav det tall.

Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel: Det synes jeg er en i alle henseender berettiget kritikk.

Utenriksråd Esmarch: Vi trodde naturligvis det var riktig.

Anderssen-Rysst: Bare et par bemerkninger, jeg skal ikke opta tiden lenge. Jeg vil kun si at jeg har gått ut fra at disse spørsmål om Grønland kommer op til særskilt behandling i komiteen i sin tid. Derfor har jeg for mitt vedkommende undlatt å komme inn på dem nu. Og med hensyn til det generelle syn som er gjort gjeldende av hr. Nygaardsvold og nu sist av hr. Hornsrud, så vil jeg med hensyn til spørsmålet om hvorvidt vi i det hele tatt skal søke å utvide vår produksjon, helt slutte mig til det som hr. Hornsrud fremholdt. Vi må være opmerksom på at andre nasjoner er i en lignende situasjon. Hvorfor søker færingene å utvide sin virksomhet på Grønland? Har de ikke nok fisk utenfor Færøyene, kan man si? Det er ganske enkelt, for der er det mere fisk. De kan produsere billigere, på den måte kan de konkurrere, og så ligger de og konkurrerer med oss. Vi merker dem både her og der. Men spørsmålet er om vi kan få innrømmelsen, det er jo det som er saken. Jeg for mitt vedkommende tror at stillingen blir den at det utvikler sig bort fra ytterligere innrømmelser på Vest-Grønland. Jo mere danskene får stabilisert sig der, i jo sterkere grad de føler sig som landets herrer og jo flere penger de legger ned på utbygningen der borte, desto mindre innrømmelser vil de gjøre til andre nasjoner, når det gjelder å åpne landet.

Formannen: Jeg skal ikke komme inn på dette siste. Jeg deler ikke den opfatning. Jeg tror de vil bli nødt til å åpne Grønland mere og mere både av hensyn til luftruter og alt mulig annet. Jo fastere de føler sig, desto lettere har de for å åpne landet og trekke Grønland inn under kultur. Slik tror jeg det vil gå, slik tror jeg det er nødt til å gå.

Jeg går ut fra at når det passer utenriksministeren igjen og når vi har fått cirkulert i komiteen referatet fra møtet idag og vi har fått en uttalelse fra fiskeridirektøren - jeg går ut fra at alle er enig i at det kan være ønskelig at vi får den noe mere fyldig enn det han sa idag - at vi da tar op igjen denne sak. Og jeg takker stats- og utenriksministeren for de opplysninger som er fremkommet.

Møtet hevet kl. 11.30.